ERNEST HEMINGUEJ

PLAKU DHE DETI

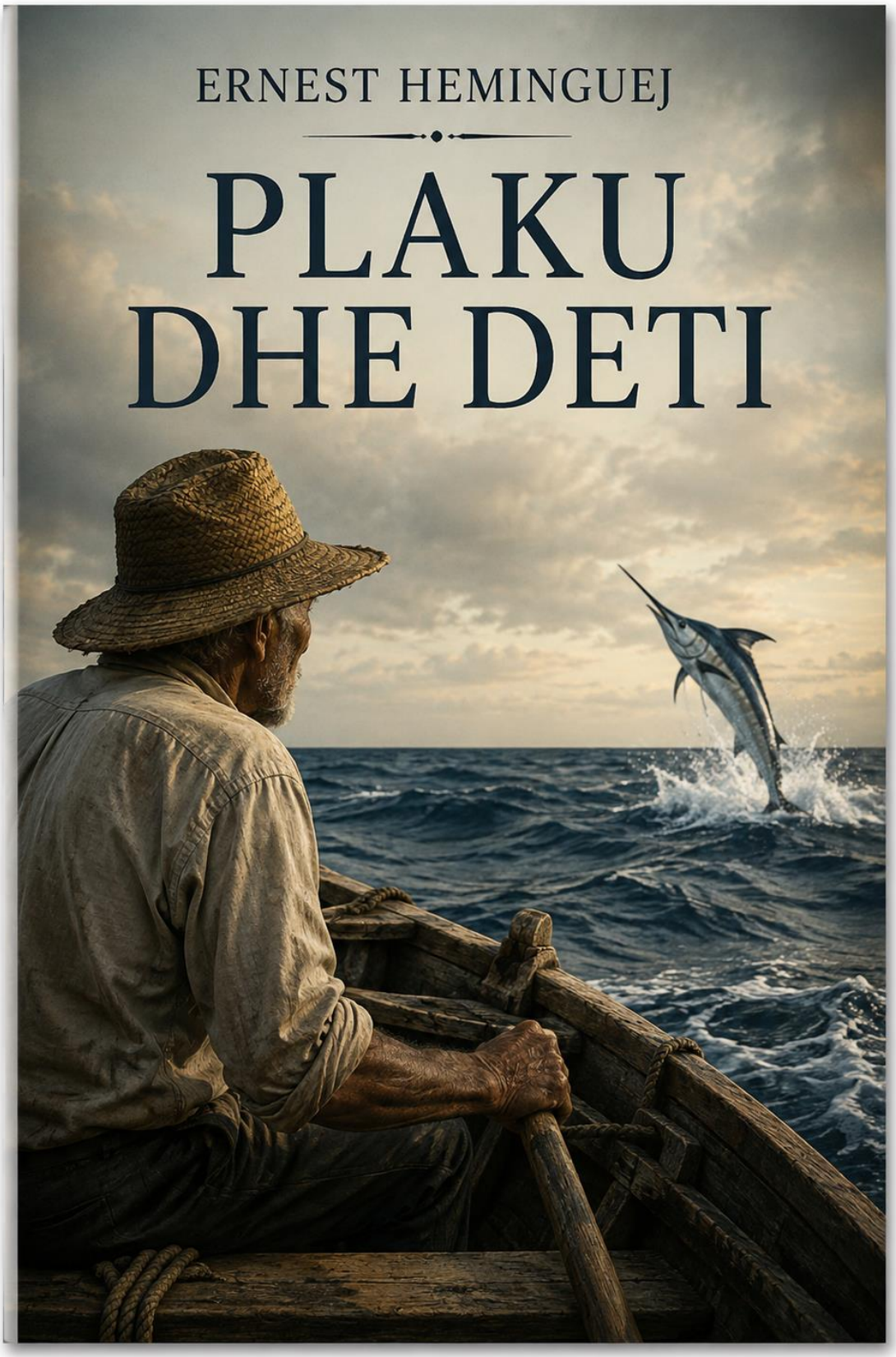

Ernest Hemingway

Plaku dhe deti

Ai ishte një plak q peshkonte i vetëm me barkë mbi Gulf Strim dhe q kish tetëdhjetë e katër ditë pa kapur asnjë peshk. Dyzet ditët e para, me të shkonte edhe një djalë. Por, kur kaluan dyzet ditë pa kapur asnjë peshk, prindërit i thanë djalit se plaku ish bërë tani përfundimisht salao, që do të thotë më tersi ndër të pafatët dhe e kishin urdhëruar djalin të shkonte në një barkë tjetër e cila kapi tre peshq të mirë që javën e parë. Djali pikëllohej kur shihte plakun që kthehej çdo ditë me barkën bosh dhe zbriste gjithmonë në breg për ta ndihmuar të çonte në shtëpi veglat e peshkimit ose fuzhnjën dhe litarët dhe pëlhurën e mbështjellë pas direkut. Pëlhura ishte arnuar me copa thasësh dhe, ashtu e mbështjellë, dukej si një flamur disfatash të përherëshme.
Plaku ishte thatanik dhe i rraskapitur, me rrudha të thella në qafë. Në faqe kish njolla bojë kafe kanceri të parrezikshëm të lëkurës, shkaktuar nga reflektimi i diellit mbi detin tropikal. Njollat zbrisnin nga faqet deri në qafë dhe në duar kishte shënja të thella plagësh, të bëra nga litari, kur kishte tërhequr ndonjë peshk të madh. Por asnjë nga këto shënja s'ishte e freskët. Ato ishin aq të vjetra sa plasat e një shkretëtirë pa ujë. Çdo gjë e kish të vjetër, përveç syve, dhe sytë e tij kishin po atë ngjyrë që kishte deti dhe ishin gazmorë dhe të pa epur.

- Santjago, - i tha djali, kur ata po ngjiteshin nga bregu ku kishin lidhur barkën. Mund të vij prapë me ty në det. Ne tani kemi fituar ca para.
Plaku e kish mësuar djalin të zinte peshq dhe djali e donte atë.

Qëndro në të.
- Por a t kujtohet si pate shkuar tetëdhjetë e shtatë ditë pa kapur asgjë dhe pastaj ne filluam të zinim çdo ditë nga një peshk të madh, tri javë rrjesht?
- Më kujtohet, tha plaku. Unë e di se ti nuk ike nga unë nga që s'kishe besim.
- Babai më shtrëngoi të ikja. Unë jam i vogël dhe duhet t'i bindem.
- E di, tha plaku. Kjo është e natyrëshme.
- Ai nuk ka shumë besim.
- Jo, tha plaku. Por ne kemi. A s'kemi ne besim?
- Po, tha djali. A mund te te gostis me nje birre ne Terracë dhe pastaj i shpiem litart në shtëpi?
- Pse jo? tha plaku. Peshkatari mund ta gostis peshkatarin.
Ata u ulën në Terracë dhe shume peshkatarë nisën të tallen me plakun por ai nuk u zëmërua. Të tjerët, peshkatarët më të vjetër e vështronin me pikëllim. Por ata nuk e tregonin pikëllimin dhe flisnin me njerëzi për rrymat dhe sa thellë e kishin hedhur fillin dhe si do të mbajë koha dhe ç'kishin parë në det. Peshkatart të cilëve ju kishte ecur fati atë ditë, ishin kthyer nga peshkimi, kishin qërruar marlinat dhe i kishin çuar të vendosura për së gjeri mbi dy dërrasa t gjata, që i mbanin dy burra nga të dy fundet, në depon e peshkut, ku ato prisnin autofrigoriferët që do t'i çonin në breg të Havanës. Ata që kishin kapur peshkaqenë, i kishin çuar në fabrikën e peshkaqenëve në anën tjetër të gjirit, ku peshkaqenët i varnin

- Jo, - tha plaku. Ti ke rënë në një barkë me fat.

në çikrikë, u nxirrnin mëlçinë e zezë, u prisnin fletët dhe u rripnin lëkurën, dhe mishin ua ndanin feta feta për ta krypur. Kur era frynte nga lindja, sillte kundërmimin e fabrikës së peshkaqenëve; por sot, kundërmimi ndihej fare pak, sepse era ishte kthyer nga veriu dhe pastaj kish pushuar fare dhe në Terracë kish diell dhe t'a kishte ënda të rrije.

- Sontjago, tha djali.

- Hë, tha plaku. Ai mbante ne dorë gotën dhe mendonte për vjetët e shkuara. ·

A mund te dal nesër dhe të kap ca sardele për ty?

- Jo. Shko te luash bejsboll. Unë akoma mund të vozit vetë dhe Roxhelio do të më hedhë rrjetën.

- Dua ta hedh unë. Në qoftë se s'mund të vi të peshkoj me ty, unë dua të të shërbej në ndonjë mënyrë.

- Ti më gostite me një birrë, tha plaku. Ti tani je burrë.

- Sa vjeç isha kur më more për herë të parë në barkë?

- Pesë, dhe gati sa s'vdiqe kur unë hodha ne barkë një peshk pothuaj të gjallë që desh e coptoi çdo gjë. Të kujtohet?

- Më kujtohet bishti që përplasej dhe godiste dhe që theu fronin dhe zhurma e shkopit tënd kur ti i bie peshkut. Më kujtohet se si ti më hodhe në bashin e barkës ku ishin litarët e lagur dhe ndjeja se si gjithë barka dridhej dhe shkopi yt godiste me zhurmë sikur dikush priste dru dhe përreth ndihej era e rëndë e gjakut.

- Vërtet të kujtohen të gjitha këto apo t'i kam treguar unë më vonë?

- Mua më kujtohet çdo gjë, që nga dita që kemi dalë për herë të parë bashkë në det.

Plaku e vështroi me sytë e tij të skuqur nga dielli, plot dashuri dhe besim.

- Po të ishe djali im, do të vendosja të të merrja me vehte. Po ti ke babanë tend dhe nenën tënde dhe ke rëne ne nje barkë me fat.

- A të të gjej sardele? Unë e di ku mund të gjej edhe katër. karreme.
- Kam akoma ato që kapa sot. I kam venë në një qoshe, në kripë.
- Lemë të të gjej katër karrema të freskëta.
- Një, tha plaku. Ai nuk e humbte kurrë shpresën dhe besimin. Dhe tani ato i ishin përtëritur ashtu si një thëllim kur fryn nga deti.
- Dy, tha djali.
- Dy, pranoi plaku. Ti nuk i ke vjedhur?
-- Mund t'i vidhja, tha djali. Po këto i kam blerë.
- Faleminderit, tha plaku. Ai kishte nj shpirt aq të thjeshtë sa që nuk e kish kuptuar as vetë që nga ç'kohë kish filluar të përulej. Por e dinte se tani përulej shpejt dhe se përulja nuk kish sjellë me vete as turpin dhe as humbjen e krenarisë që ka njeriu.
- Nesër do të jetë ditë e bukur, në qoftë se nuk ndryshon rryma.
- Nga do të shkosh nesër?
- Sa më larg, dhe do të kthehem kur era të ndrojë drejtim. Dua të dal në det pa gdhirë.
- Do të përpiqem ta bind dhe unë peshkatarin tim të shkojë sa më larg. Pastaj, në qoftë se do të kapësh ndonjë peshk vërtet të madh, ne do të vimë të të ndihmojmë.
- Ai nuk do të peshkojë kaq larg bregut.
- Jo, tha djali. Por unë do të shikoj në det diçka që ai të mos e dallojë dot, për shëmbull, ndonjë lumbardhë, dhe do t'i them ta ndjekim sepse është makreli i artë.
- Vërtet kaq keq i ka sytë?
- Ai pothuajse është i verbër.
- Çudi, tha plaku. Ai s'ka gjuajtur kurrë breshka. Nga ato të verbohen sytë.
- Po ti kaq vjet ke shkuar për breshka në bregun e Mosquitos dhe sytë s'të janë prishur.

- Unë jam plak i çuditshëm.
- Po ti tani a je kaq i fortë, sa të zësh një peshk fare të madh?
- Besoj se po. Këtu ka të bëjë edhe shkathtësia.
- Ti shpiem takëmet në shtëpi, tha djali. Pastaj unë mund te marr rjetën dhe te shkoj për sardele.
I nxuarrën veglat e peshkimit nga barka. Plaku mbante direkun mbi sup dhe djali mbante arkën e drunjtë me litarët dhe lëmshet e fillit t fortë bojë kafe dhe fuzhnjen me kanxhën. Arkën me karrema e lanë nën kiçin e barkës bashkë me shkopin që përdorej për të trullosur peshkun e madh kur e nxirrnin përbri barkës. Asnjeri s'mund të vidhte gjërat e plakut, por ishte më mirë qe pelhurën dhe litarët e rëndë t'i çonte në shtëpi sepse i dëmtonte vesa. Megjithëse ishte i sigurt, se asnjë nga njerëzit e këtushëm nuk do ta vidhte, plaku mendoi se fuzhnja dhe kanxha, mund të ishin një tundim i keq për mëkatë, po t'i linte në barkë.
Ju ngjitën udhës që çonte tek kasollja e plakut dhe hynë në kasolle nga dera e hapur. Plaku e mbështeti direkun me pëlhurën e mbështjellë rreth tij mbi mur dhe djali vuri arkën dhe veglat e tjera aty pranë. Direku ishte pothuaj aq i gjatë sa kasollja. Kasollja ishte ndërtuar me degë palmash mbretërore që quhen guano dhe në kasolle kishte një shtrat, një tryezë, një karrige, dhe në dyshemenë prej balte, një vënd për të gatuar me qymyr druri. Në muret ngjyrë kafe, të thurura me gjethe të dëndura dhe me fibra të guanos, ishin vënë piktura me ngjyra, njera zëmra e shenjtë e Jezuit dhe tjetra Shën Mëria e Virgjër e Kobres. Më parë aty në mur varej një fotografi me ngjyra e gruas së tij por ai e kishte hequr andej sepse kur e shihte e ndjente veten shumë të vetmuar dhe e kishte vënë në raftin e qoshes, nën këmishën e larë.
- Ç'ke sonte për darkë? - pyeti djali.
- Një vorbë oriz të verdhë me peshk. A do të hash ca?
-- Jo unë do të ha në shtëpi. A do ta ndez zjarrin?

- Jo. Do ta ndez më vonë. Ose do ta ha orizin të fohtë.
- A mund ta marr rjetën?
- Natyrisht.
Rrjetë s'kishte, dhe djalit ju kujtua koha kur e kishin shitur. Por ata çdo ditë bënin sikur e kishin rjetën. Nuk kishte as vorbë orizi me peshk, dhe djali edhe këtë e dinte
- Tetëdhjetë e pesa është numër me fat, tha plaku. Si do të dukej sikur nesër të sillja një peshk njëmijë funt?
- Po marr rjetën e po shkoj për sardele. Do rrish tek praku i derës të ngrohesh në diell?
- Mirë. Kam gazetën e djeshme dhe do të lexoj lajmet e bejsbollit.
Djali nuk e dinte kishte apo jo plaku gazetë apo edhe kjo ishte gjithashtu një fantazi e tij. Por plaku nxorri vërtet një gazetë që poshtë shtratit
Ma dha Perikua në bodega"., sqaroi ai.
- Do të kthehem si të kap sardelet. Të miat dhe të tuat do t'i vë bashkë në akull dhe nesër në mëngjez mund t'i ndajmë. Kur të kthehem do të më thuash lajmet e bejsbollit.
- Jankit s'mund të humbasin.
- Ju a kam frikën Indianëve te Kllivlendit.
- Të kesh besim tek jankit, more bir. Kujto të madhin Di Maxhio.
- Ju a kam frikën Tigrave të Detroidit dhe Indianëve të Kllivlendit.
- Mos trëmbesh së shpejti edhe nga Lëkurëkuqtë e Xinxinatit dhe Çorapet e Bardha të Çikagos.
- Lexoje mirë dhe më trego kur të kthehem.
- Si thua, të blejmë një biletë llotarie me numrin tetëdhjetë e pesë? Nesër është e tetëdhjetë e pesta ditë.
- Mund ta blejmë, tha djaļi. Po sikur ta blenim me shifrën tetëdhjetë e shtafë, që është rekordi yt i madh?

1 Bodega (barrakë në rrugë, ku shitet verë).

- S'mund te ndodhe dy here ajo gjë. Ti mendon se mund të gjesh me tetëdhjetë e pesë?
- Mund te porosis një.
- Një biletë. Kushton dy dollarë e gjysmë. Kujt do t'i marrim hua?
- Kjo është punë e lehtë. Unë mund të gjej kur të duash dy dollarë e gjysmë hua.
- Besoj se dhe unë mbase mund të gjej. Por po provoj të mos marr hua. Në fillim kërkon hua. Pastaj lëmoshë.
- Shiko mos ftohesh, o plak. Mos harro se jemi në shtator.
- Muaji kur vjen peshku i madh, tha plaku. Në maj mund të peshkoj cilido.
- Po shkoj tani për sardele, tha djali.

Kur djali u kthye, plaku po flinte në karrike dhe dielli kishte perënduar. Djali mori batanien e vjetër ushtarake nga shtraiti dhe mbuloi me të shpinën e karrikes dhe shpatullat e plakut. Këto ishin shpatulla të çuditëshme, akoma të fuqishme, megjithëse të plakura, dhe qafa ishte akoma e fortë dhe rrudhat nuk i dukeshin aq shumë, kur plaku flinte dhe e mbante kokën të lëshuar përpara. Këmisha e tij ishte arnuar shumë herë sikurse dhe vela dhe amat ishin të zbërdhylura njera më shumë e tjetra më pak, sipas kohës që i kish marrë dielli. Koka e plakut ishte gjithashtu shumë e vjetër dhe, me sytë e mbyllur, fytyra e tij dukej pa jetë. Gazeta ish e hapur mbi gjunjët e tij dhe pesha e duarve t plakut e mbante që të mos e merrte flladi i mbremjes. Ishte zbathur.

Djali e la në gjumë dhe kur u kthye, plaku po flinte akoma.

- Zgjohu, o plak, tha djali dhe tundi me dorë njerin gju të plakut.

Plaku hapi sytë dhe pr nj çast ai po kthehej nga një vënd i largët. Pastaj vuri buzën në gaz.

- Ç'solle? pyeti.
- Darkën, tha djali. Tani do hamë darkë.
- S'kam shumë uri.

- Eja të hamë. Ti s'mund të dalësh për të peshkuar pa ngrënë.
- Mund të dal, tha plaku duke u ngritur dhe duke marrë gazetën e duke e palosur. Pastaj filloi të palosë batanien.
- Mos e hiq batanien nga krahët, tha djali. Ti nuk do të dalësh në det kurrë pa ngrënë, deri sa jam unë gjallë.
- Ahere jeto sa më shumë dhe kujdesu për vehten, tha plaku. Ç'do të hamë?
- Bathë të zeza me oriz, banane të pjekura dhe ca mish kau të zier.
Djali i kishte sjellë ato në dy gaveta metalike nga Terraca. Në dy peceta letre kishte nga një lugë, nga një thikë dhe nga një pirun të mbështjella veç e veç për secilin.
- Kush t'i dha këto?
- Martini. I zoti.
- Duhet ta falënderoj.
- E falënderova unë, tha djali. - S'është nevoja ta falënderosh.
- Do t'i jap copën më të mirë të pęshkut të madh, tha plaku. S'është hera e parë që e bën këtë gjë për ne, apo jo?
- Ashtu mendoj.
- Duhet t'i jap diçka më shumë se copën më të mirë. Ai na ka ndihmuar shumë.
- Na dërgoi dhe dy birra.
- Me pëlqen më shumë birra e konservuar.
- E di ... Por kjo qe me shishe, birrë Hejtjui, dhe shishet do t'ja kthej përsëri.
- E po të faleminderit, tha plaku. Fillojmë të hamë?
- Une kete po te them qekur, tha djali me ëmbëlsi. Nuk desha të hap gavetat gjersa të bëheshe gati.
- Tani jam gati, tha plaku. Vetëm më prit pak sa të laj duart.
- Ku mund të lahesh? mendoi djali. Gjer tek rezervuari i ujit në fshat duhet të kapërxesh dy rrugë. Mund të kisha sjellë

ujë për të, mendoi djali, dhe sapun dhe një peshqir të mirë. Pse jam kaq i pavëmëndshëm? Unë duhej t'i gjeja një këmishë tjetër dhe një xhaketë për dimër, ndonjë palë këpucë dhe një batanie tjetër.
- Mishi qënka shumë i mirë, tha plaku.
- Tregomë për bejsbollin, ju lut djali.
- Në skuadrat amerikane dolën Jankitë, ashtu siç të thashë, tha plaku i kënaqur.
- Ata sot humbën, tha djali.
- Kjo s'do të thotë gj, Di Maxhio i madh është prapë në formë.
- Ka dhe te tjerë në skuadër.
- Natyrisht. Por ai është ndryshe. Në skuadrat e tjera, midis Bruklinit dhe Filadelfisë, duhet të fitojë Bruklini. M'u kujtua Dik Sajzllëri kur shutonte në parkun e vjetër.
- Nuk ka si ai. Ai shuton më larg nga të gjithë ata që kam parë.
- Të kujtohet kur na vinte ahere në Terracë? Desha ta merrja një herë në barkë për të peshkuar por nuk guxova t'i them. Pastaj t thashë që ta ftoje ti por as ti nuk guxove.
- E di. Bëmë gabim të madh. Ai mund të vinte me ne. Pastaj ne do ta kujtonim këtë gjë sa të ishim gjallë.
- Kisha qejf të merrja në barkë për të peshkuar Di Maxhion e madh, tha plaku. Thonë se babai i tij ka qenë peshkatar. Mbase dhe ai ka qënë ndonjë herë i varfër dhe do të na kuptonte.
- Babai i Sajzllërit të madh, s'ka qënë kurrë i varfr dhe ka lojtur në skuadrat e përmendura qe kur ishte në moshën time.
- Kur unë kisha moshn tënde isha ndihmës marinar në një anije me vela qe lundronte në Afrike dhe mbremjeve shikoja luanët nëpër brigjet.
-E di. Ma ke treguar.
- Do flasim për Afrikën apo për bejsbollin?

- Më mirë për bejsbollin, tha djali. Tregomë për Xhon J. Mak Groun e madh. Ai tha Je ne vend të Xhë.
- Ai vinte shpesh në Terracë dikur. Por ai ishte grindavec, gojëprishur dhe i padurueshëm kur pinte. Kuajt ja kishin marrë mëndjen po aq sa dhe bejsbolli. Gjithmonë xhepat i kish të mbushur me programet e kuajve dhe shpesh herë i thoshte emrat e kuajve në telefon.
- Ai ishte një trainer i madh, tha djali. Babai im mendon se ai ishte traineri më i madh i botës.
- Sepse ai vinte këtu shumë herë, tha plaku. Po të vazhdonte të vinte Dyroshei çdo vit këtu, babai yt do ta quante atë trainerin më të madh.
- Kush është ne te vertetë traineri më i madh Ljuku apo Majk Gonzalesi?
- Mendoj se janë të barabartë.
- Dhe peshkatari më i mirë je ti.
- Jo. Kam njohur te tjerë më të mirë.
- Que va2 tha djali. Ka plot peshkatarë te mirë dhe bile peshkatarë të mëdhenj. Por si ti s'ka gjekund.
- Të faleminderit. Më gëzon, me këtë që thua. Shpresoj se nuk do të zë ndonjë peshk aq të madh sepse kjo do provonte të kundërtën.
- S'ka peshk që të shpëtojë po e zure, në qoftë se je aq i fortë sa thua.
- Mbase nuk jam aq i fortë sa mendoj, tha plaku. Por kam shkathtësi dhe jam i qëndrueshëm.
- Ti tani bjerë të flesh që të jesh i freskët në mëngjez. Unë do të çoj enët në Terracë.
- Natën e mirë ahere. Do të të zgjoj në mëngjez.
- Ti je sahati im me zile, tha djali.
- Pleqëria është zilja ime, tha plaku. Përse pleqtë zgjohen kaq heret? Që ta bëjnë ditën të gjatë?

Que va (Leri ato. Spanjisht në tekst).

- Nuk e di, tha djali. Unë di vetëm që djemtë e rinj flejnë shumë dhe bëjnë gjumë të rëndë.
- Më kujtohet, tha plaku. Do të të zgjoj me kohë.
- Nuk më pëlqen kur më zgjon ai tjetri. Më duket sikur jam më i keq se ai.
-E kuptoj.
- Gjumin e ëmbël, o plak.

Djali iku. Ata kishin ngrënë pa e ndezur llampën në tryezë dhe plaku i hoqi pantallonat dhe shkoi në shtrat në errësirë. Ai i mbështolli pantallonat dhe i bëri si jastëk duke futur dhe gazetën në mes. U mbështoll me batanie dhe u shtri mbi gazetat e tjera të vjetra që kish shtruar mbi sustat e xhveshura të krevatit.

Gjumi e zuri shpejt dhe n ëndër pa Afrikën e djalërisë së tij dhe plazhet e arta të gjata dhe rërat e bardha, aq të bardha sa të dhëmbin sytë dhe shkëmbinjtë e lartë dhe malet e mbëdhenj ngjyrë kafe. Ai jetonte tani gjatë atyre brigjeve çdo natë dhe në ëndrat e tij dëgjonte zhurmën e erës mbi det dhe shikonte barkat e indigjenëve që çanin përmes tij. Në gjumë nuhatëte erën e rëshirës dhe të dushkut të kuvertës dhe ndjente erën e Afrikës që e sillte mëngjezeve flladi i bregdetit.

Zakonisht kur ndjente flladin e bregut zgjohej dhe vishej dhe shkonte të zgjonte djalin. Por sonte flladin e bregut e ndjeu tepër herët dhe ai e kuptoi se e kish ndjerë në gjumë dhe vazhdoi prapë të flejë duke dashur të shohë në ëndër majat e bardha të ishujve që çoheshin mbi det dhe pastaj pa limanet e ndryshëm dhe gjiret e Ishujve të Kanarinave.

Ai nuk shihte më në ëndër as furtuna as gra, as ngjarje të mëdha, as peshq të mëdhenj, as përleshje, as gara mundjesh, as gruan e tij. Tani shikonte në ëndra vetëm vise dhe luanë nëpër plazhet. Ata lodronin si mace të vogla në muzg dhe ai i donte ashtu siç donte djalin. Djalin nuk e shikonte kurrë në ëndër. U zgjua vetë pa pritur, vështroi përjashta nga dera e hapur hënën dhe si i pështolli pantallonat i veshi. Derdhi ujët e hollë përbri

kasolles dhe pastaj u ngjit në rrugë për të zgjuar djalin. U rrënqeth nga e ftohta e mëngjezit. Por e dinte se rrënqethjen nuk do ta ndjente më dhe s shpejti do të ngrohej duke vozitur. Dera e shtëpisë ku jetonte djali nuk ishte e mbyllur dhe ai e hapi dhe hyri brënda, pa u ndjerë, me këmbët e tij të zbathura. Djali flinte në krevat në dhomën e parë dhe plaku mundi ta dallonte qartë nënë dritën e hënës që po perëndonte. E kapi lehtë nga njera këmbë dhe e mbajti gjersa djali u zgjua dhe si u rrotullua e pa plakun. Plaku i bëri me shënjë dhe djali mori pantallonat nga karrikja pranë shtratit dhe i veshi pa u ngritur nga shtrati.
Plaku dolli nga dera dhe djali i shkoi pas. Ai ishte i përgjumur. Plaku i vuri dorën mbi sup dhe i tha:
- Më fal.
- Que va tha djali. Kështu e kanë punët e burrave.
Zbritën në rrugë për të shkuar tek kasollja e plakut dhe gjatë gjithë rrugës në errësisë ecnin njerëz këmbëzbathur me direqet e barkave mbi supe.
Kur arritën kasollen e plakut, djali mori lëmshet me fill futur në një shportë dhe kanxhën me fuzhnjën.
- A do të pish kafe? pyeti djall.
- T'i vemë njëherë takëmet në barkë dhe pastaj e pimë.
Kafenë e pinë në kuti qumështi të kondensuar tek barraka ku hanin mëngjezin peshkatarët.
- Si fjete, o plak? pyeti djali. Tani ai ishte zgjuar fare, megjithëse gjumin e kish të rëndë dhe mezi ndahej me të.
- Shumë mirë, Manolin, tha plaku. Sot kam shumë besim.
- Edhe unë, tha djali. Tani do të shkoj të marr sardelet e tua dhe të miat dhe karremet e tua të freskëta. Peshkatari im i sjell takëmet vetë në barkë. Ai do që asnjeri të mos mbarë gjërat e tij, asnjëherë.
-- Ne të dy jemi ndryshe, tha plaku. Unë të kam lënë të më mbarësh veglat që kur ke qënë pesë vjeç.

- E di, tha djali. Do kthehem menjëherë. Merr dhe një kafe tjetër. Këtu ne mund të marrim hua.
- Djali vrapoi këmbëzbathur tek shkëmbinjtë prej korali, tek frigoriferi ku mbanin karremet.
Plaku e piu kafenë ngadalë. Ky ishte gjithë ushqimi i tij për gjithë ditën dhe ai e dinte se duhej ta pinte pa tjetër gjer në fund. Kish kohë që të ngrënët i qe mërzitur dhe tani asnjëherë nuk merrte asgjë për të ngrënë në barkë. Në bashin e barkës kishte një shishe me ujë dhe kjo i mjaftonte për gjithë ditën. Djali u kthye me sardelet dhe dy karremat, të mbështjellura në një gazetë, dhe ata zbritën gjatë shtegut për tek barka, duke ndjerë gurët e zallit nën këmbë dhe e shtytën barkën që rrëshqiti në ujë.
- Paç fat të mirë, o plak!
- Edhe ti, tha plaku. Ai vendosi litarët, duke lidhur lopatat në kunjat, dhe, pasi i dha trupit përpara, filloi të voziste, duke e nxjerrë barkën nga limani në errësisë. Nga ceklinat e tjera zunë të dalin në det barka të tjera dhe plaku dëgjonte zhurmën e zhytjes së lopatave të tyre megjithëse me sy nuk i shihte, tani që hëna kish rënë prapa kodrave.
Ndonjëherë ndonjëri fliste në ndonjë barkë. Por shumica e barkave ishin të heshtura dhë dëgjohej vetëm rënia e lopatave. Ato u shpërndanë andej këtej përtej limanit dhe gjirit dhe secila mori atë drejtim, ku shpresonte të zinte peshk. Plaku kish vendosur të shkonte larg, la prapa aromën e tokës dhe po voziste tutje nëpër aromën e freskët mëngjezore të oqeanit. Ai pa mbi ujë leshterikë fosforeshentë të Gulf Strimit, ndërsa po vozitëte mbi atë pjesë të oqeanit që peshkatarët e quajnë pusi i madh, sepse atje thellësia zbret pa pritur në njëmijë e katërqind metra dhe mblidhen të gjitha llojet e peshqeve, nga që rrymat formojnë një vorbull, duke u përplasur pas rrëpirave të fundit të oqeanit. Këtu mblidhen karavidhet dhe peshqit e vegjël dhe disa herë moluskët në thellësitë me të mëdha dhe natën ngjiten në sipërfaqe ku i hanë peshqit endacakë.

Në errësirë plaku ndjente afrimin e mëngjezit dhe përmes zhurmës së vozitjes, dëgjoi tingullin e dridhshëm të një peshku fluturues q la ujët dhe po çante ajrin me krahët e tij të sertë që vërshëllenm në errësirë. Ai i donte shumë peshqit fluturues, sepse ata ishin miqtë e tij të parë në oqean. I vinte keq për zogjtë, veçanërisht për dallandyshet e vogla, krahzeza, delikate, që gjithmonë fluturojnë dhe kërkojnë gjah dhe pothuaj asnjëherë nuk gjejnë; dhe ai mendonte: Zogjtë bëjnë një jetë më të vështirë se e jona, me përjashtim të grabitqarëve dhe të zogjve të mëdhenj e të fortë. Pse vallë zogjtë janë krijuar kaq delikatë dhe të brishtë, si këto dallandyshe deti, kurse oqeani nganjëherë bëhet aq i egër? Ai është i mire dhe shumë i bukur. Por ai mund të bëhet aq i egër dhe kjo vjen kaq papritur, sa që zogj të tillë si këta, që fluturojnë e kërkojnë ushqim duke klithur me zërat e tyre të holla e të trishtuara, duken aq delikatë përpara tij.

Ai gjithmonë në mendimet e tij e quante detin la mar, siç e thërresin spanjisht njerëzit që e duan atë. Ndonjëherë ata që e duan thonë gjra të këqija për të por gjithmonë flasin sikur deti të ishte një grua3. Disa nga peshkatarët e rinj, ata që përdorin fuçitë lundronjëse për rjetat e tyre dhe që kanë barka me motor, të blera ahere kur mëlçia e peshkaqenit shitej shtrenjtë, e quanin el mar, domethënë në gjininë mashkullore. Ata flisnin për të si për një rival ose hapësirë ose bile si për një armik. Kurse plaku gjithmonë mendonte për të si për një grua që të jep disa gjëra ose nuk të jep asgjë dhe kur disa herë bën gjëra të këqija që të mundojnë, kjo vjen sepse ashtu e ka natyrën dhe s'ke ç'i bën. Hëna e trondit detin ashtu si gruan, mendonte plaku.

Ai voziste ritmikisht deri sa kaloi pusin dhe nuk mundohej sepse sipërfaqja e oqeanit ishte e lëmuar me përjashtim të vorbullave që krijonte rryma. Ai linte rrymën të bënte një të

3 anglisht fjala det - sea është e gjinisë femërore.

tretën e punës dhe kur filloi të gdhijë ishte më larg se ç'e kishte parashikuar.
- Peshkova një javë mbi pusin e thellë dhe nuk kapa asgjë - mendoi. - Sot do të punoj larg, atje ku ka tufa bonitash dhe albakorësh dhe mbase dhe ndonjë peshk të madh.
Akoma pa gdhirë mirë, ai kish hedhur karremat dhe po voziste ku e çonte rryma. Një karremë kishte rënë tetëdhjetë metra thellë. E dyta ishte njëqind e pesëdhjetë metra thellë dhe, e treta dhe e katerta, kishm rënë në ujin e kaltërt njera dyqind dhe tjetra dyqind e pesëdhjetë metra thellë. Çdo karremë varej kokëposhtë me grepin e futur brënda dhe të forcuar mirë dhe e gjithë pjesa e përkulur e grepit, maja dhe bishti, ishin mbuluar me sardele të freskëta. Çdo sardele ishte shkuar në grep nga të dy sytë, duke formuar kështu të gjitha bashkë një gjysmë kurorë, në pjesën e lakuar të çeliktë të grepit. S'kishte asnjë pjesë të grepit, ku peshku i madh mund t afrohej dhe të mos ndjente kundërmimin e ëmbël që ndillte oreksin.
Djali i kish dhënë dy tuna ose albakore të freskët, që vareshin në fijet më të gjata, kurse në të tjerat, kishte një makrel të madh të kaltër dhe një umbricë të verdhë, të cilat i kishin përdorur edhe më parë, por që akoma ishin në gjëndje të mirë, dhe sardelet e njoma, u jipnin kundërmimin joshës. Çdo fill, që ish i trashë sa një laps i madh, ishte lidhur me një shufër të gjelbërt të përkulëshme në mënyrë që çdo tërheqje ose prekje e peshkut ta zhyste shufrën në ujë dhe çdo fill kishte dy lëmshe rezervë nga tetëdhjetë metra secila që mund të lidheshin me lëmshe të tjera rezervë, kështu që, po të vinte rasti, peshku mund ta tërhiqte fillin deri në gjashtëqind metra larg.
Tani plaku ndiqte me sy shufrat e gjelbërta që zhyteshin anëve të barkës dhe voziste ngadalë duke u kujdesur qe të mbante drejt dhe në thellësitë e duhura fijet. Kishte gdhirë dhe për së shpejti do të lindte dielli.

Dielli mezi po ngrihej i zbetë nga deti dhe plaku pa barkat e tjera poshtë, mbi ujrat pranë bregut, të shpërndara në gjithë gjerësinë e rrymës. Pastaj dielli u bë më i ndritshëm dhe rrezet binin mbi ujë dhe më von kur u ngrit më lart, faqja e detit filloi t'i kthente rrezet në sytë e plakut aq sa i shkaktuan një dhëmbje të mprehtë dhe ai po voziste pa vështruar mbi të. Vështronte brenda ujit dhe ndiqte me sy fijet që binin drejt në thellësitë e errëta. Ai i mbante ato më drejt se çdo peshkatar tjetër, në mënyrë që në çdo nivel të thellësisë së errët, karremat t'i prisnin peshqit që notonin, tamam në vëndin ku donte ai. Të tjerët, i lëshonin fijet pas rrymës dhe ndonjëherë ato ishin njëqind e njëzet metra thellë, kurse peshkatari kujtonte se ishin dyqind.

Kurse unë, mendonte ai, e hedh grepin me përpikmri. Vetëm se unë nuk kam më fat. Po ku ta dish? Mbase do kem sot: Çdo ditë është një ditë e re. Është mirë kur të ecën fati. Por unë duhet të jem i përpiktë. Pastaj ne më ardhtë fati, të jem gati.

Dielli tani kish dy orë që po ngrihej dhe atij nuk i dhimbnin më sytë aq shumë kur vështronte nga lindja. Tani dalloheshin vetëm tri barka dhe ato dukeshin se ishin shumë poshtë dhe pranë bregut.

Gjithë jetën, dielli i mëngjezit më ka vrarë sytë, mendoi ai. Por gjer tani sytë i kam mire. Në mbrëmje mund ta vështroj diellin drejt dhe në sy nuk më bëhen njolla të zeza. Dielli ka më shumë forcë në mbrëmje. Por në mëngjez të vret sytë. Tamam në këtë kohë pa zogun fregat që po sillej mbi kokën e tij me krahët e gjata, të zeza. Ai u zhyt pingul, duke mbledhur krahët e errët, dhe pastaj prapë nisi të sillej mbi det.

- Ka rënë në gjah, tha plaku me zë të lartë, nuk sillet kot.

Plaku nisi të voziste ngadalë dhe ritmikisht drejt vëndit mbi të cilin vinte vërdallë zogu. Nuk shpejtonte dhe i mbante fijet drejt. Por barkën e mënjanonte pak rryma, megjithëse plaku peshkonte ashtu siç duhej, dhe vetëm lëvizjet i kish pak më të

shpejta se sa do t'i bënte në qoftë se nuk do përpiqej të arrinte zogun.
Zogu u ngjit më lart në erë dhe po sillej përsëri, me krahët e tendosura. Pastaj befas u zhyt dhe plaku pa një peshk fluturues që kërceu nga ujët dhe fluturoi i deshpëruar mbi sipërfaqen e detit.
- Makrel i artë, tha plaku me zë. Makreli i madh i artë.
Nxorri lopatat dhe mori një fill të vogël, që ishte nënë mbulesë të bashit. Në fund të fillit ishte lidhur me tel një grep dhe plaku shkoi nje nga sardelet. E hodhi fillin në ujë dhe pastaj e lidhi fundin tek hallka e hekurt e kiçit të barkës. Pastaj shkoi nje karrem në fillin tjeter dhe lëmshin e la ne hie, nënë mbulesën e bashit. Ai u vu përsëri të vozitë dhe të vërente zogun e zi me krahë të gjata që po gjuante tani fare poshtë, pranë faqes së ujit.
Ndërsa plaku e ndiqte me sy, zogu u zhyt prapë me krahët e mbledhura dhe pastaj, duke përplasur krahët me rrëmbim, zuri të ndiqte i shqetësuar peshkun fluturues. Plaku pa se si ujët u ngrit pak përpjetë dhe makreli i madh i artë po ndiqte peshkun që po largohej. Makreli notonte me shpejtësi nënë peshkun fluturues, duke i prerë udhën në mënyrë që të ndodhej tamam poshtë tij, kur peshku të binte në ujë. Do të ketë ndonjë tufë të madhe makrelësh, mendoi plaku. Ata janë të shpërndarë dhe peshku fluturues ka pak shpresë që të shpëtojë. Zogu s'ka shpresë ta kapë. Peshku fluturues ishte tepër i madh për të dhe lëviz shpejt.
PIaku pa se si peshku fluturues u hodh nga ujët përsëri dhe se si zogu më kot u përpoq që ta kapë. Kjo tufë makrelësh më shpëtoi, mendoi ai. Ata notojnë shpejt dhe ikin larg. Por, ndoshta do të gjej ndonjë që është shkëputur nga tufa dhe ndoshta peshku im i madh do të ndodhet pranë tij. Peshku im i madh duhet të jetë diku.
Tani retë mbi tokë u ngjanin vargmaleve dhe bregu dukej vetëm si një vijë e gjelbërt në sfondin e kodrinave të kaltërta

dhe ngjyrë hiri. Ujët kishte marrë ngjyrën blu të thellë, aqë të thellë sa dukej pothuaj bojë vjollcë. Ndrsa i mbante sytë poshtë, plaku vështronte vezullimet e kuqërremta të planktonit në ujët e errët dhe ndriçimin e çuditshëm që jepte dielli tani. Aì ndiqte me vëmëndje në se binin fijet e spangos drejt në ujë dhe ishte i gëzuar që po shihte kaq shumë planktonë sepse kjo donte të thoshte se përreth kishte peshq. Ndriçmi i çuditshëm i diellit mbi faqen e ujit, tani që ai ishte ngritur më lart, si dhe format e reve përtej mbi tokë, tregonin se do të kishte kohë të mirë. Ndërkaq zogu kishte ikur larg tani dhe mbi sipërfaqe nuk dukej asgjë, përveç njollave të verdha të leshterikëve Sargasso, që dukeshin si të zbërdhylura nga dielli, dhe të kandilit xhelatinoz bojë jargavani plot reflekse, fizalisë Portugeze, që notonte përbri barkës. Fizalia u kthye në njerën ije dhe pastaj përsëri mori pozën q kish më parë. Notonte plot gas si një flluskë sapuni me kembet e saj vdekjeprurese ngjyre manushaqe që i zvarriste pas vetes, një jard të gjata.

- *Agua mala*, tha plaku. Bushtër e keqe.

Ndërsa po u jepte lopatave, ai vështroi poshtë në ujë dhe pa ca peshq të vegjël të cilët kishin po atë ngjyrë që kishin këmbët e zvargura në ujë dhe që notonin midis tyre dhe nënë hijen e kandilit që e merrte deti. Atyre nuk u shkakton dëm helmi i tij. Por njerëzve ju shkakton dhe kur disa nga këto këmbë kapeshin tek spangua dhe ngjiteshin pa mundur t'i shqitje dot, kur plaku hiqte peshkun, krahët dhe duart i bëheshin plot me plagë sikur t'i kishte përvëluar helmi i drethkës. Helmimi i agua malas bëhej shumë shpejt dhe të therrte si goditja e kamxhikut.

Kandilët e detit, plot reflekse ngjyrash, janë shumë të bukur. Por ata janë gjërat më të pabesa në det, dhe plakut i pëlqente kur shihte se si i hanin breshkat e mëdha të detit. Kur i shihnin kandilët, breshkat u afroheshin nga përpara, pastaj mbyllnin sytë që të ishin krejt të mbrojtura, dhe i hanin krejt duke i gëlltitur me gjithë këmbë. Plakut i pëlqente të shihte se

si breshkat i hanin kandilët dhe ai vetë kishte qejf të ecte mbi to pasi i hidhte shtërgata në breg dhe të dëgjonte se si pëlcisnin kur i shkelte me këmbët e tij plot kallo.
Ai i donte breshkat e gjelbërta si dhe sqifterët e detit, sepse ishin elegante dhe te shkathëta, dhe kushtonin shtrenjtë dhe ndjente pothuaj përbuzje për breshkat e verdha budallaqe, të veshura me korracë, tërë naze në punët e dashurisë, dhe që hanin me gëzim dhe me sy mbyllur fizalitë portugeze.
Nuk ndjente ndonjë frikë mistike nga breshkat, megjithëse kishte lundruar me gjahtarët e breshkave shumë vjet. Atij i dhimbseshin të gjitha ato, bile edhe breshkat e mëdha me lëkurë të trashë si trung, që janë të gjata sa barka dhe që peshojnë një ton. Shumë njerëz janë zëmërgurë ndaj breshkave sepse zemra e breshkës rreh edhe shumë kohë më vonë pasi'ta kenë vrarë dhe ta kenë bërë copa. Por edhe unë kam një zëmër të tillë, mendonte plaku, edhe këmbët dhe duart i kam si të tyret. Ai hante vezet e tyre të bardha që t'i jepnin fuqi. I hante gjatë gjithë majit që të ishte i fortë në shtator dhe tetor kur vjen peshku i madh i vërtetë.
Ai pinte gjithashtu do ditë një filxhan vaj, që nxirrej nga mëlçija e peshkaqenit, dhe që e mbanin në një fuçi të madhe tek kasollja ku shumë peshkatarë linin veglat e tyre. Nga vaji i fuçisë mund të pinte cilido peshkatar. Shumicës së peshkatarëve ky vaj ju kallte krupën. Por që të pije vajin nuk ishte më vështirë se sa të ngriheshe nga shtrati në atë orë që ngriheshin ata, pa gdhirë akoma, dhe, veç kësaj, vaji të mbronte nga të gjitha ftohjet dhe gripet dhe ishte i mirë për sytë.
Tani plaku ngriti kokën dhe pa se zogu po sillej përsëri mbi det.
- Ka gjetur peshk, tha plaku me zë të lartë. Asnjë peshk fluturues nuk e prishte sipërfaqen e lëmuar dhe përreth nuk dukeshin as peshqit e vegjël. Por befas, ndërsa plaku vështronte një tunë e vogël u ngrit në erë dhe u zhyt prapë me kokë

poshtë. Tuna ndriti si argjend në diell dhe, pasi u zhyt përsëri, nga ujët u ngrit një tjetër dhe pastaj një tjetër dhe të gjitha kërcenin në drejtime të ndryshme, duke shkumbëzuar ujët, dhe duke ndjekur me kërcime të gjata tufën e peshqëve të vegjël. Ata silleshin rreth tufës dhe tani e kishin vënë përpara.
Në qoftë se nuk do të notojnë shumë shpejt unë do t'i arrij, mendoi plaku dhe vështronte se si tunat, duke u vërtitur, e bënin ujët të bardhë dhe zogu zhytej tani dhe binte mbi peshqit e vegjël që delnin në sipërfaqe në panik e sipër.
- Zogu është ndihmës i madh i peshkatarit, tha plaku.
Tamam në këtë kohë, filli që kish lëshuar nga kiçi i barkës u tendos nënë këmbën e tij, me të cilën ai mbante një nga spiralet e fillit dhe plaku lëshoi lopatat dhe ndjeu peshën e një tune të vogël që po e tërhiqte fillin me dridhje ndërsa ai e mbante fort duke e afruar tek barka. Ndërsa e tërhiqte, filli po dridhej edhe më shumë dhe plaku pa në ujë kurrizin e kaltërt të peshkut dhe ijet e tij të praruara, pa e hedhur akoma mbi barkë. Peshku dergjej në kiç në diell, i ngjeshur, si fishek i derdhur; zgurdullonte sytë e mëdhenj e të shastisur ndërsa po i linte lamtumirën jetës, duke dredhur e përplasur në dërrasat e barkes, bishtin e tij të lëvizshëm. Plaku e goditi në kokë me keqardhje dhe pastaj e shtyri me këmbë trupin që po dridhej akoma, në hien e kiçit.
- Albake e lartë. Ate mund ta përdorësh për një karrem të mirë. Peshon nja pesë kile.
Plakut nuk i kujtohej se kur kishte filluar të fliste me vete me zë të lartë. Në vitet e shkuara, kishte kënduar kur ishte vetëm dhe kishte kënduar gjithashtu netëve kur bënte roje pranë timonit të barkave të mëdha me vela ose në barkat e gjahtarëve të breshkave. Kish filluar të fliste me zë të lartë afersisht në kohën që mbeti vetëm, kur djall e la. Por nuk i kujtohej mirë. Kur peshkonin bashkë me djalin, zakonisht, flisnin vetëm ahere kur ishte e nevojëshme. Ata bisedonin netëve ose kur nuk kishin ç'të bënin nga shkaku i motit të keq.

Të mos bisedoje në det, kur s'ishte nevoja, konsiderohej si një virtyt dhe, megjithëse plakut nuk i pëlqente kjo gjë, ai e respektonte. Por tani i kish thënë shumë herë mendimet e tij me zë të lartë përderisa kjo gjë nuk i prishte punë njeriu.
- Po të më dëgjonte njeri që flas me zë të lartë, me siguri do të mendonte se jam i shkalluar, tha plaku me zë të lartë. Por, deri më sot unë nuk kam shkalluar dhe, s'dua të më fusi hundët njeri në punën time. Edhe të pasurit kanë radio me të cilat flasin në barkat e tyre dhe që ju japin atyre lajmet e bejsbollit. Tani s'është koha të mendoj për bejsbollin, tha me vete.
Tani është koha të mendoj vetëm për një gjë. Për ç'gjë kam lindur në këtë botë. Këtu pranë, midis këtyre tunave ndoshta, vërtitet peshku i madh, mendoi. Gjer tani kam kapur vetëm një albakore të shkëputur nga tufa. Veçse ata gjuajnë larg bregut dhe notojnë shpejt. Çdo gjë që çfaqet sot në sipërfaqen e detit lëviz shumë shpejt dhe t gjithë shpejtojnë drejt verilindjes. Ndoshta kështu ndodh gjithmonë në këtë orë të ditës? Apo mos është kjo ndonjë shënjë që paralajmëron motin dhe që unë nuk e di?
Plaku nuk e shihte më tani vijën e gjelbërt t bregut, por vetëm majat e kodrinave të kaltërta që dukeshin të bardha, sikur të ishin mbuluar me dborë, dhe retë që ngjanin si male të larta me borë mbi to. Deti kish marrë një ngjyrë shumë të thellë dhe drita zhytej në ujë. Miriada vezullimet e plakfonit tani ishin shuar nga dielli që ishte ngjitur lart dhe në ujin e kaltërt plaku shihte vetëm njolla të mëdha të shkaktuara nga përthyerja e rrezeve dhe fillet e tij që binin të drejta poshtë në thellësinë e ujit, e cila këtu arrrinte një milje.
Tunat, peshkatarët të gjithë peshqit e këtij lloji i quanin tuna dhe i u jepnin emrat që i përkisnin secilës vetëm kur i çonin për t'i shitur ose kur i zgjidhnin për karrem, ishin të gjitha poshtë në ujë. Dielli ishte ngjitur lart tani dhe plaku e ndjente si e digjte në qafë dhe ndjente se si djersët i shkonin çurg në kurriz ndërsa po voziste.

Unë mund të ecja pas rrymës, mendoi ai, dhe të flija pak pasi ta lidhja fillin tek këmba që të më zgjonte. Por sot është e tetëdhjetë e pesta ditë dhe duhet të kem mëndjen.
Pikërisht në atë çast, ai pa se një nga kallamat e gjelbrt të fillit u përkul dhe u zhyt në ujë.
- Ehë, tha ai. Ëhë, dhe nxorri lopatat nga ujët pa e lëkundur barkën. U zgjat dhe e arriti fillin duke e mbajtur ngadalë midis gishtit të madh dhe gishtit tregues të dorës së djathtë. Nuk ndjente as tërheqje dhe as peshë dhe e mbante fillin lehtë. Filli u drodh përsëri. Këtë herë ishte një përpjekje për të ndukur fillin dhe ndukja ishte e lehtë dhe e kujdesëshme dhe ai e dinte me përpikmëri se ç'po ndodhte. Dyqind metra thellë marlina po hante sardelet që mbulonin majën dhe pjesën e përkulur të grepit, atje ku grepi i punuar me dorë kishte shpuar kokat e tunave të vogla.
Duke e mbajtur lehtë, plaku e zgjidhi me dorën e majtë, fillin nga kallami. Tani ai mund të linte të rrëshqiste midis gishtërinjve dhe peshku të mos e ndjente fare.
Kaq larg dhe ne këtë muaj, me siguri qe peshku është i madh, mendoi. Haji ato, peshk. Haji ato. Të lutem haji. Sa të freskëta që janë dhe ti atje poshtë mërdhin në të ftohtë dhe errësirë gjashtëqind këmbë thellë. Ktheu edhe një herë në errësirë dhe haji.
Ndjeu një ndukje tjetër të lehtë dhe delikate, dhe pastaj një ndukje më të fortë, siç duket njëra nga sardelet mezi po shkëputej nga grepi. Pastaj asgjë më.
-- Eja, tha plaku me zë të lartë. Ktheu dhe një herë. Merru erë. A nuk janë të shijëshme? Haji një herë ato mirë e mirë se pastaj ke dhe tunat. Janë të fortë, të freskëta dhe të shijëshme. Mos ki turp o peshk. Haji.
Ai po priste duke mbajtur fillin midis gishtit të madh dhe treguesit dhe duke patur mëndjen edhe tek fijet e tjera njëkohësisht, sepse peshku mund të vinte vërdallë. Pastaj ndjeu se filli u tërhoq përsëri fare lehtë.

- Po e kafshon, tha plaku me zë të lartë. Zoti e ndiftë, po e kafshon.
Por peshku nuk kish kafshuar gjë. Ai kish ikur dhe plaku s'ndjente më asgjë.
- Nuk mund te kete ikur, tha plaku. E sheh perendia që nuk ka ikur. Do të kthehet prapë. Ndoshta do ta ketë zënë ndonjë herë grepi dhe i kujtohet kjo gjë.
Pastaj ndjeu një tërheqje tjefër delikate të litarit dhe u gëzua.
- E thashë që do të kthehet, tha ai. Po e kafshon.
Ishte i lumtur që po ndjente se si filli tërhiqej lehtë dhe befas ndjeu një ndukje të fortë dhe nje peshë shum të rëndë. Ishte pesha e peshkut dhe ai e la fillin të rrëshqiste poshtë, poshtë, poshtë, duke çpështjellur lëmshin e parë të dy lëmsheve rezervë. Ndërsa filli binte poshtë duke rrëshqitur lehtë midis gishtërinjve të plakut, ai akoma ndjente peshën e rëndë megjithëse nuk e mbante fare fillin.
- Ç'është kështu ky peshk, tha. E ka futur grepin në gojë dhe tani lëviz bashkë me të.
Pastaj do të kthehet dhe do ta gëlltitë, mendoi. Këtë mendim nuk e tha me zë të lartë sepse e dinte që në qoftëse thua ndonje gjë të mirë, kjo gjë mund të mos ndodhë fare. E dinte se sa i madh ishte ky peshk dhe e merrte me mnd se si lëvizte në errësirë, larg e më larg me tunën që i kishte ngecur shtrëmbër në grykë. Për një çast lëvizja pushoi po pesha akoma ndihej. Pastaj pesha u shtua dhe plaku lëshoi fillin akoma. E mbajti për një çast litarin midis gishtave të shtrënguar dhe pesha u shtua dhe më dhe filli u fundos fare.
- E ka kafshuar, tha. Tani do ta lë ta hajë mirë e mirë.
Ai e la fillin të rrëshqasë midis gishtave, ndërsa me dorën e majtë lidhi fundet e lira të dy lëmsheve rezervë me nyjën e dy lëmsheve të tjera rezervë. Tani ishte gati. Tani kishte tre lëmshe rezervë me nga tetëdhjetë metra secila, përveç asaj që po mbante peshkun.

- Ha dhe pak, tha plaku. Ha, të bëftë mirë. Ha gjersa maja e grepit te te futet mu në zemër dhe të të vrasë për vdekje, mendoi ai.Ngjitu lart vetë dhe lemë të ta ngul fuzhnjën në trup. Mirë fare. A je gati? A hëngre sa të ngopeshe?
- Mjaft! tha me zë të lartë dhe e tërhoqi litarin fort me të dy duart, lëshoi një jard fill dhe pastaj e tërhoqi fort prapë dhe prapë, duke shtrënguar litarin herë më një dorë dhe herë me tjetrën me gjithë fuqinë e krahëve dhe duke tendosur gjithë trupin.
Nuk ndodhi asgjë. Peshku ikte larg e më larg ngadalë dhe plaku nuk mundi ta afronte asnjë pash. Filli ishte i fortë, i bërë tamam pr të kapur peshk të madh dhe ai e hodhi mbi shpinë dhe filloi ta tërhiqte kaq fort, sa që nga ujët filluan të bidhen stërkala. Pastaj litari filloi të fishkëllejë lehtë në ujë dhe ai po e mbante akoma duke u mbështetur fort tek froni dhe duke i dhënë trupit prapa, në drejtim të kundërt të tërheqjes. Barka nisi të shkojë ngadalë drejt veriperëndimit.
Peshku lëvizte me shpejtësi të njëllojtë dhe ata po ecnin ngadalë mbi ujët e qetë. Karremat e tjera akoma ishin në det por me to nuk mund të bënte më asgjë.
- Sikur të kisha djalin, tha plaku me zë të lartë. Po më tërheq peshku si rimorkiator dhe unë jam rimorkjua. Mund ta lidh litarin tek barka. Po ai mund ta këputë pastaj. Unë duhet ta mbaj fort dhe ta lëshoj vetëm kur ta dojë puna. Shyqyr zotit që peshku ikën përpara dhe nuk zbret poshtë.
Ç'do të bëj sikur t"i shkrepë në mëndje të zbresë poshtë, nuk e di. Ç'do të bj sikur të bjerë në fund dhe të ngordhë, nuk e di. Por unë do bëj ndonjë gjë. Ka plot gjëra që mund të bëj. E mbante litarin lidhur pas kurrizit dhe vështronte si futej në ujë dhe si barka lëvizte ngadalë drejt veriperëndimit.
Do të ngordhi, mendoi plaku. S'mund të notojë kështu për shumë kohë. Por katër orë më vonë peshku notonte akoma pa pushuar në det të hapët duke tërhequr barkën dhe plaku akoma mbante litarin e tendosur mbi kurriz.

-- Ishte mesditë kur e zura me grep, tha ai. Dhe akoma nuk e kam parë.
Plaku e kish rrasur fort në kokë kapelën prej kashte, para se ta zinte peshkun dhe tani ajo po i priste ballin. Ai kish etje dhe, si u ul në gjunjë me kujdes që të mos tërhiqte litarin, u zvarris gjer afër bashit të barkës dhe ngriti shishen me njërën dorë. E hapi dhe piu pak. Pastaj u ul të çlodhej tek bashi. Çlodhej i ulur mbi direkun me pëlhurën e mbështjellë dhe po përpiqej të mos mendonte asgjë, por vetëm të ruante forcat.
Pastaj hodhi sytë prapa dhe pa se toka nuk dukej më.
S'prish punë, mendoi. Mund te kthehem në çdo orë duke gjetur udhën pas dritave të Havanës. Ka akoma dhe dy orë sa të perëndojë dielli, dhe mbase peshku do të dalë në sipërfaqe deri ahere. Ne qoftë se nuk del ahere ndofta do të dalë në dritën e hënës. Në qoftë se nuk del as në dritën e hënës ndoshta do të dalë kur të gdhijë. Mua s'më mpihet trupi dhë jam i fortë.
Grepin e ka kafshuar ai dhe jo unë. Po ç'peshk është ky që tërheq kështu? Siç duket e ka kafshuar telin fort. Kisha qejf ta shikoja. Kisha qejf ta shikoja vetëm një herë, vetëm sa ta di me kë kam të bëj.
Peshku, asnjëherë nuk e ndryshoi drejtimin gjithë natën, dhe këtë plaku mundi ta kuptonte nga ujët. Pasi perëndoi dielli, koha u freskua dhe atij i ishte tharë djersa në kurriz dhë në krahë dhe në këmbët e plakura. Gjatë ditës, thesin me të cilin mbulonte arkën me karrema, e kishte hapur që të thahej në diell. Pasi perëndoi dielli e lidhi thesin rreth qafës që t'i varej e t'i mbulonte kurrizin dhe pastaj e futi me kujdes nënë litarin që e kish mbi shpatulla. Tani litari e vriste më pak dhe plaku u përkul tek bashi në mënyrë që ta kishte më lehtë. Ky pozicion që mori, e lehtësoi vetëm fare pak por ai tha me vete se tani ishte pothuaj rehat fare.
Unë nuk kam se ç't'i bëj atij por dhe ai s'ka se ç'te me bëjë mua. Së paku gjersa të mos i ketë shkrepur në kokë ndonjë trill tjetër.

Njëherë u ngre dhe derdhi ujët e hollë mbi det nga njëra anë e varkës, dhe po shikonte yjet që të kuptonte drejtimin ku lundronte. Litari dukej si një rreze e shndritëshme që vinte nga supi i tij mbi ujë. Ata tani po lëviznin më ngadalë dhe dritat e Havanës dukeshin më të zbeta, gjë që do t thoshte se rjedha po i shpinte drejt lindjes.
- Në qoftë se nuk do të shoh më dritat e Havanës do të thotë se ne po shkojmë nga lindja, - mendoi plaku.
- Nëqoftëse peshku do të mbante drejtimin e parë, unë duhej ti shikoja dritat edhe shumë kohë akoma. Kam qejt të di si do të kenë përfunduar sot ndeshjet e bejsbollit midis skuadrave të mëdha, - mendoi. - Ç'mrekulli sikur të kisha një radio e t'i dëgjoja. - Pastaj menjëherë i ndërpreu këto mendime.
- Mendo më mirë për atë që duhet të bësh. Se mos na bësh ndonjë budallallëk.
Pastaj tha me zë të lartë:
- Sikur të kisha djalin me vete. Të më ndihmonte dhe të bënte sehir.
Asnjeri nuk duhet të mbetet i vetmuar në pleqërinë e tij, mendoi. Por kësaj s'ke si i shpëton. Duhet të mos harroj ta ha një tunë para se të prishet, që të jem i fortë. Te mos harrosh, edhe sikur të mos kesh uri duhet të hash në mëngjez. Kujtohu, tha me vete.
Natën, pranë barkës, u afruan dy derra deti dhe ai dëgjoi se si rrotulloheshin dhe gulçonin në ujë. Plaku mundi të dallonte ngulçimën e fortë të mashkullit nga ngulçima e lehtë gadi si psherëtimë e femrës.
- Janë të mirë, tha: Lozin e bëjnë marrëzira dhe e duan njeri tjetrin. Ata janë vëllezërit e tu si dhe peshqit fluturues.
Pastaj filloi t'i vinte keq për peshkun e madh që kish zënë me grep. Ai është një peshk i jashtëzakonshëm dhe kushedi ç'moshë ka, mendoi plaku. Asnjëherë nuk kam zënë një peshk kaq te forte ose qe te sillet ne kete mënyre te çuditëshme. Ndoshta prandaj dhe nuk kërcen, sepse është peshk i mënçur.

Do të më shkatërronte në qoftë se do të fillonte të kërcente apo të vërsulej përpara. Por ndoshta është kapur dhe shumë herë të tjera me grep dhe mendon se ne këtë mënyrë mund të luftojë. Ai nuk e di se po lufton vetëm me një njeri ose më mirë vetëm me një plak. Por ç'peshk i madh që është dhe ç'para do të më sjellë në qoftë se e ka mishin të mirë. E ka kafshuar karremin si burrë, tërheq si burrë dhe lufton me mua pa frikë. Dua ta di mos ka vallë ndonjë plan dhe ai apo ikën me kokë në torbë si unë?

Ju kujtua se si një herë kishte kapur femrën e marlinit. Mashkulli gjithmonë e le femrën të hajë e para ushqimin dhe ajo pasi kafshoi grepin, nga frika, filloi të luftonte me tërbim dhe e dëshpëruar, gjersa u raskapit fare dhe gjatë gjithë kohës mashkulli i rrinte pranë, notonte rreth fillit dhe vërtitej rrotull saj mbi sipërfaqe. Ai rrinte aq afër sa që plaku u trëmb se mos i priste fillin me bishtin e tij që e kish të mprehtë si drapër, dhe pothuaj po aq të madh dhe me atë formë. Kur plaku i nguli purtekën me majë hekuri dhe e goditi me shkop duke i mbajtur gojën e mprehtë si shpatë dhe kur e goditi prapë në kokë deri sa ngjyra e saj u kthye e u bë pothuaj si ana e prasme e pasqyrës dhe kur pastaj me ndihmën e djalit e hodhi në kuvertën e barkës, mashkulli mbeti aty, përbri barkës. Pastaj kur plaku filloi të mblidhte fillin dhe po pregatiste fuzhnjen, mashkulli u hodh përpjetë në erë, përbri barkës që të shihte ç'i ndodhi femrës dhe pastaj u zhyt poshtë në det duke shtrirë krahët bojë vjollcë të gjoksit, ndërsa i dukeshin vijat bojë vjollcë nëpër to. Plakut i kujtohej se ai ishte i bukur dhe kish qëndruar gjer në fund pranë mikeshës.

Kjo ishte gjëja më e pikëlluar q kam parë ndonjëherë në det, mendoi plaku. Djali gjithashtu u trishtua dhe ne i kërkuam ndjesë femrës dhe e therrëm menjëherë.

- Sa keq që nuk e kam djalin me vete, tha me zë të lartë, dhe u ul përballë dërrasave të përkulura të bashit dhe nëpërmjet litarit, që e kish hedhur mbi shpatulla, ndjeu tërë forcën e

peshkut të madh që lëvizte pa pushim drejt qëllimit të tij. Çudi, të mendosh se si dinakëria ime bëri që fati i këtij peshku të ndryshojë, tha me vete plaku.
Fati i tij ishte që të qëndronte në thellësirat e errëta të oqeanit, larg të gjitha kurtheve të grepave dhe dinakërive. Fati im ishte që të shkoja dhe ta gjeja i vetëm, atje ku nuk kish depërtuar asnjeri tjetër. Asnjeri tjetër i kësaj bote. Tani ne jemi të lidhur bashkë me njeri tjetrin që nga mesdita. Dhe asnjeri huk mund t'i vijë në ndihmë atij ose mua.
Ndoshta unë nuk duhej të bëhesha peshkatar, mendoi. Por s'ke ç'i bën, sepse për këtë gjë jam lindur në këtë botë. Duhet të kujtohem të ha tunën përpara se të zbardhë dita.
Pak kohë para se të gdhinte, diçka e kafshoi njerën nga karremat që i kish pas shpine. Dëgjoi se si u thye kallami dhe filli rrëshqiti me shpejtësi nga buza e barkës. Në errësirë nxorri thikën nga këllëfi dhe, duke përballuar gjithë forcën tërheqëse të peshkut me shpatullën e majtë, i tha trupit prapa dhe e preu fillin tek druri i buzës së barkës. Pastaj preu fillin që kishte më pranë dhe në errësirë lidhi fundet e lira të lëmsheve rezervë.Ai punonte me shkathtësi duke e shtrënguar fillin me njerën dorë dhe duke mbajtur me këmbë lëmshin, në mënyrë që nyjet të bheshin sa më të forta. Tani kishte gjashtë lëmshe rezervë. Dy për çdo karremë të lëshuar dhe dy për litarin që kishte kapur peshkun dhe t gjitha ishin të lidhura bashkë.
Pasi të gdhijë, mendoi ai, do të mbledh fillin prej tetëdhjetë metrash dhe ta pres e ta bashkoj me lëmshet rezervë. Do të humbas katërqind metra nga cordeli i fortë i markës Catalan dhe grepat bashkë me plumbin. Por këto gjëra mund t'i vë në vënd prapë. Po kush do më gjejë një peshk të ri në qoftë se bije në grep ndonjë peshk tjetër dhe ma këput? Nuk e di ç'peshk e kafshoi karremin tani. Mund të ishte marlin ose peshk shpatë ose peshkaqen. Unë as që e ndjeva fare. Duhet ta heq qafe sa më parë.
Me zë të lartë tha:

Sikur ta kaisha djalin me vete.
Por djalin nuk e ke, mendoi. Ke vetëm veten tënde dhe do të ishte më mirë sikur ta gjeje litarin e fundit tani, është errësirë apo nuk është, dhe ta prisje dhe ta lidhje me dy lëmshet rezervë.
Ashtu beri. E kish veshtire te punonte ne t'erret dhe njeherë peshku e tërhoqi kaq fort sa që e rrëzoi përmbys dhe faqja ju ça poshtë syrit. Gjaku i rodhi pak mbi faqet. Por ju mpiks e ju tha përpara se t'i arrijë mjekrën dhe ai shkoi praptazi gjer tek bashi që të çlodhej pak mbi dërrasat. Rregulloi thesin dhe e lëvizi pak litarin në mënyrë që t'i binte ne nje vnd t ri mbi shpatulla dhe duke e mbajtur gjithë peshën e tërheqjes me supe, ndjeu se sa fortë tërhiqte peshku ndërsa duke futur dorën në ujë, kuptoi se sa shpejt i çante ujrat barka.
Çuditem përse të jetë sulur papritur, mendoi. Me siguri do ti ketë rrëshqitur teli mbi kreshtën e madhe të kurrizit. Natyrisht që kurrizi i tij është më pak i ndjeshëm se i imi. Por ai s'mund ta tërheqë barkën gjithë jetën, sado i madh që të jetë. Tani e kam hequr qafe çdo gjë që mund të më ngatërronte dhe kam shumë litar rezervë, dhe kjo është gjithçka që i duhet njeriut.
- Peshk, i tha me zë të ulët, unë nuk ndahem nga ty gjersa jam gjallë.
Ma pret mëndja se ai gjithashtu nuk ndahet nga unë, mendoi plaku dhe zuri të presë mëngjezin. Në këtë orë të mëngjezit bënte ftohët dhe ai u shtrëngua pas dërrasave që të ngrohej. Unë mund të duroj deri sa duron dhe peshku mendoi. Dhe agimi ndriçoi në fillim litarin e tendosur që futej thellë në ujë. Barka ikte pa pushim dhe kur dielli nisi të ngrihet në horizont, ai dukej sikur qëndronte mbi supin e djathtë të plakut.
- Po ecën drejt veriut, tha plaku. Rryma do të na ketë shpurë larg nga lindja, mendoi. Do kisha qejf që peshku të ikte pas rrymës. Kjo gjë do të tregonte se është lodhur.

Kur dielli u ngjit më lart, plaku e kuptoi se peshku nuk ishte lodhur. Kish vetëm një shënjë të mirë. Këndi i litarit mbi ujë tregonte se peshku po notonte në një thellësi më të vogël. Kjo nuk do të thoshte se ai pa tjetër do të delte në sipërfaqe. Por mund të delte.

- Bëje që të dalë o perëndi, tha plaku. Litari më mjafton për të.

Ndoshta po ta tërheq me shumë litarin do t'i shkaktoj dhimbje dhe peshku do kërcejë përpjetë, mendoi. Tani që u gdhi dita le të kërcejë në mënyrë qe ti mbushën flluckat e shpinës me ajër dhe ahere nuk mund të zhytet më thellë dhe të vdesë atje.

Plaku u mundua ta tërheqë më tepër, por litari ishte mjaft i tendosur që nga koha që e ndukte peshkun dhe plaku ndjeu dhimbje kur i dha trupit prapa dhe e kuptoi që nuk mund të bënte dot asgjë. Nuk duhet ta tërheq më, mendoi. Çdo tërheqje do t'ia zgjerojë dhe më tepër plagën që i ka hapur grepi dhe kur pastaj të hidhet përpjetë do ta këputë grepin. Sidoqoftë e ndjej veten më mirë tani që ka diell dhe këtë herë nuk duhet ta vështroj.

Mbi litar ngecën ca leshterikë të verdhë por plaku e dinte se ato s'bënin gjë tjetër veçse pengonin ecjen e barkës dhe qe i kenaqur. Ishin leshterike te verdhe te Gulf Strimit qe shkëlqejnë aq shumë natën

- Peshk, i tha plaku. Unë të dua dhe të respektoj shumë. Por do të të vras për vdekje para se të ngryset kjo ditë. Le të shpresojmë se do të ndodhi kështu mendoi.

Një zog i vogël po vinte drejt barkës nga veriu. Fluturonte shumë ulët mbi det dhe ish shumë i lodhur.

Zogu u ul te kiçi i barkës dhe po çlodhej atje. Pastaj erdhi rrotull mbi kokën e plakut dhe u ul të pushojë mbi litar ku ishte më mirë për të.

. - Sa vjeç je? e pyeti plaku zogun. Ky është udhëtimi yt i parë?

Zogu e shikonte tek po fliste. Ai ishte shumë i kapitur dhe nuk mundte bile as të provonte a ishte i shëndoshë litari, por vetëm lëkundej mbi të me këmbët delikate të kapur fort pas tij.
- Është i fortë, i tha plaku. Është litar i fortë. Nuk duhej të lodheshe kaq shumë në nj natë pa erë. Ah, ju zogjtë e sotshëm!
Gjeraqinat, mendoi, po dalin në det të na takojnë. Por nuk i tha asgjë për to zogut që sidoqoftë nuk do ta kuptonte dhe që për së shpejti do të mësonte vetë ç'janë gjeraqinat.
- Çlodhu mirë mor zog i vogël, tha. Pastaj fluturo dhe ndiq fatin tënd si çdo njeri apo shpend apo peshk.
Biseda me zogun i dha kurajo sepse kurrizi i qe mpirë fare gjatë natës dhe tani i dhimbte vërtet.
- Zog, rri këtu, në shtëpinë time, në të pëlen, i tha. Më fal që nuk mund të ngrë vetën dhe të të çoj në breg tani që u ngrit dhe pak erë. Por më ke gjetur me një mik që s'mund ta lë.
Tamam në atë çast peshku u vërsul befas përpara duke e rrëzuar plakun tek bashi i barkës dhe do ta kishte hedhur në det sikur plaku të mos mbahej fort pas anëve dhe të mos lëshonte pak litar.
Zogu fluturoi kur u tërhoq litari dhe plaku as nuk e pa fare nga shkoi. E preku litarin me kujdes me dorën e djathtë dhe vuri re se dora i kullonte gjak.
- Edhe atij i ka dhëmbur ca, tha me zë të lartë dhe tërhoqi litarin që të shikonte se a mund ta kthente peshkun në anën tjetër. Por pasi e tërhoqi litarin sa mundi qëndroi përsëri ashtu si dhe me parë përballë litarit të tendosur.
- Keq e ndjen veten, peshk? tha. E sheh zoti që dhe unë s'e ndjej mirë.
Vështroi rreth e rrotull se mos shihte zogun sepse tani do t'i pëlqente shoqëria e tij. Zogu kishte ikur.
Ti nuk qendrove shume kohë me mua, mendoi plaku. Por, atje ku shkove ti era është më e rreptë dhe ajo s'do pushojë deri sa të arrish bregun. Si e lashë peshkun të më plagoste me një

kërcim të shpejtë që bëri? Siç duket jam magjepsur. Apo ndoshta vshtroja zogun e vogël dhe e kisha mëndjen tek ai. Tani do ta bëj punën me vëmendje dhe pastaj duhet të ha tunën, që të jem i fort aq sa duhet.
- Sikur ta kisha djalin me vete dhe të kisha dhe pak kripë, tha me zë të lartë.
Pasi e kaloi peshën e litarit në supin e majtë dhe si u ul në gjunjë me kujdes, ai e lau dorën në oqean duke e mbajtur në ujë më tepër se një minutë dhe duke vënë re si zhdukej gjurma e gjakut dhe se si ujët përplasej pa pushim pas dorës ndërsa barka lëvizte.
-Peshku e ngadalësoi mjaft ecjen, tha. Plaku donte ta mbante dorën në ujët e kripur më shumë por ai kishte frikë se mos peshku vërsulej përsëri dhe prandaj u ngrit drejtoi shpinën dhe e ngriti dorën drejt diellit. Ishte vetëm një prerje e litarit që i kish çarë mishin. Por, e prera ishte në një vend të dorës që e pengonte për punë. Plaku e dinte se dora do ti duhej akoma dhe nuk i pëlqeu që e plagosi që në fillim.
- Tani, tha ai, kur dora ju tha në diell, duhet të ha tunën e vogël. Mund ta arrij me kanxhën dhe ta ha këtu rehat.
Ai u ul në gjunjë dhe e gjeti tunën me kanxhë nën kiçin e barkës dhe e afroi duke u, munduar të mos prekte lëmshet e fillit. Duke i mbajtur litarin me supin e majtë dhe, si u mbështet me krahun dhe dorën e majtë, ai mori tunën nga grepi i shkopit dhë e vuri kanxhën prapë në vënd. Vuri njerin gju mbi peshkun dhe preu disa feta mishi të kuq përsëgjati mbi kurriz, duke filluar nga koka deri tek bishti. Copat ishin në formë konike dhe ai i preu pranë krehërit të kurrizit e gjer poshtë tek barku. Kur preu gjashtë feta, i hapi mbi dërrasat e bashit, fshiu thikën pas pantallonave dhe si e ngriti skeletin e peshkut nga bishti e hodhi në det.
- S'besoj ta ha dot një copë të tërë, tha ai, dhe e preu më dysh njerën nga fetat. Ndjente tërheqjen e vazhdueshme të

fortë të litarit dhe dora e majtë i qe mpirë. Ajo shtrëngonte litarin e rëndë dhe ai e vështroi me neveri.
- Ç'dorë është kjo kështu? tha. Mpihu në qoftë se të pëlqen. Bëju po deshe këmbë zogu. S'do të dalë mirë kjo gjë. Hajde, mendoi duke veshtruar poshtë ujin e thellë dhe litarin e pjerrët. Ha tani dhe dora do të bëhet më e fuqishme. S'është faji i dorës dhe ti ke shumë kohë që merresh me këtë peshk. Dhe ti nuk do të ndahesh nga ai kurrë. Haje tunën tani. Mori një cop dhe e futi ne goje dhe po e pertypte ngadalë. Nuk ishte e keqe.
Përtype mirë, mendoi, që të mos vejë dëm asnjë pikë lëngu. S'do ishte keq ta haje me pak limon ose kripë.
- Si e ndjen veten moj dorë? e pyeti dorën e mpirë që kishte ngrirë pothuaj si dorë te vdekuri. Po ha dhe nje copë tjetër për ty.
Ai hëngri dhe pjesën tjetër të copës që e kish prerë më dysh. E përtypi me kujdes dhe pastaj pështyu lëkurën.
- Po tani a u bëre më mirë, moj dorë? Apo është shpejt akoma?
Mori një copë tjetër të madhe dhe e përtypi.
- Ky është një peshk i fortë plot me gjak, mendoi. Pata fat që më ra ky dhe jo makreli. Makreli është shumë i ëmbël. Ky nuk është i ëmbël por ka shumë fuqi.
Tani është budallallëk të merrem me mendime të tilla që s'hyjnë në punë, mendoi. Sa keq që s'kam ca kripë. Dhe nuk e di a do të thahen në diell copat që mbetën nga peshku apo do të prishen, kështu që është më mirë ti ha të gjitha megjithëse nuk kam uri. Peshku i madh tani po ecën i qetë. Do t'i ha të gjitha copat dhe pastaj të jem gati.
- Ki durim moj dorë, tha. Për ty i bëj të gjitha këto.
Kisha dëshirë ta ushqeja dhe peshkun e madh, mendoi. Ai është, vëllai im. Por duhet ta vras dhe për këtë duhet të jem i fortë.

Ngadalë dhe me qejf plaku i hangri të gjitha copat në formë konike të mishit të peshkut.
Drejtoi trupin duke fshirë duart pas pantallonave.
- Erdhi koha, tha. Ti mund ta lësh litarin, moj dorë dhe unë do ta mbaj atë vetëm me dorën e djathtë deri sa ti të mos bësh më marrëzira të tilla. Shtrëngoi litarin e rëndë me këmbën e majtë dhe i dha trupit prapa, në drejtimin e kundërt të tërheqjes s peshkut.
- Dhëntë Zoti që mpirja të më shkojë, tha. Sepse ku ta dish se ç'mund t'i shkrepet në kokë peshkut.
Por duket i qetë, mendoi dhe po ndjek një plan të tij. Por cili është ky plan i tij, mendoi. Dhe cili është plani im? Planin tim unë duhet t'ja përshtas planit të tij sepse ai është shumë i madh. Në qoftë se do të dalë në sipërfaqe mund ta vras. Por në qëndroftë atje poshtë përgjithmonë? Ahere dhe unë do të zbres atje poshtë për gjithmonë. .
E ferkoi dorën e mpirë pas pantallonave dhe provoi të hapte gishtat. Por nuk mundi. Mbase do të më hapet nga dielli, mendoi. Mbase do të më hapet kur stomaku ta tretë mishin e gjallë dhe të fortë t peshkut që hëngra. Po të kem nevojë për të do ta hap sado shtrenjtë të më kushtojë. Por tani nuk dua ta hap me force. Le te hapet vetë dhe te sherohet vetë. Sepse në fund të fundit e qortova shumë mbrëmë natën kur m'u desh të prisja fillin dhe të bashkoja lëmshet e ndryshme.
Plaku vështroi tutje në det dhe e kuptoi se sa i vetëm kish mbetur tani. Por ai vështronte si thyheshin rrezet n ujë dhe si binin drejt në thellësi fijet dhe lëkundjet e çuditëshme të detit. Retë ishin grumbulluar lart tani të shtyra nga era dhe ai pa mbi kokë një tufë rosash të egra që shquheshin në sfondin e qiellit përtej mbi det, pastaj u zhdukën, pastaj prapë u dukën dhe plaku e kuptoi se njeriu asnjëherë nuk është i vetëm në det.
Ai mendoi për ata njerëz që trëmbeshin kur mbeteshin në det, larg tokës në një barkë të vogël dhe e dinte se ata kishin të drejtë në ato muaj kur bën papritur mot i keq. Por tani është

koha e uraganeve dhe kur nuk ka uragane, kjo kohë është koha më e mirë e vitit.
Ne qoftë se afrohet uragani gjithmone mund t'i shohësh shënjat e tij në qiell, disa ditë përpara, po të jesh në det. Në tokë shënjat nuk i shohin sepse atje njerëzit nuk dinë ç'vështrojnë, mendoi plaku. Toka dhe format e reve i ndryshon. Por tani nuk pritet ndonjë uragan.
Vështroi qiellin dhe pa retë e bardha varg që i ngjanin akullores, të cilën ai e donte shumë, dhe lart sipër tyre, puplat e lehta të reve, në qiellin ë lartë të shtatorit.
- Po fryn brisa e lehtë, tha. Ajo më hyn n punë më shumë mua se sa ty, peshk.
Dorën e majtë e kish akoma të mpirë, por mund ta lëvizte ngadalë.
E urrej ngërçin, mendoi. Duket sikur një pjesë e trupit tënd të del e pabesë. Është gjë poshtëronjëse kur në sy të njerëzve të zë barku ose të vjellat nga një peshk i prishur. Por ngërçi, ai e quante me vetë calambre, të poshtëron në mënyrë të veçantë kur je vetëm.
Po ta kisha djalin këtu ai do të më ferkonte dorën q nga bryli dhe do me sheronte, mendoi. Por dhe kështu do të më shkojë.
Pastaj, me dorën e djathtë, ndjeu një dobësim të forcës së tërheqjes para se të vinte re ndryshimin e këndit që bnte litari mbi det. Pastaj i dha trupit, prapa dhe si përplasi fort dhe shpejt dorën e majtë pas kofshës, pa litarin që po ngrihej ngadalë përpjetë.
- Po ngjitet, tha ai. Eja në vete, dorë. Të lutem eja në vete.
Filli po ngrihej vazhdimisht ngadalë dhe pastaj sipërfaqja e oqeanit u fry përpara barkës dhe peshku po delte nga ujët. Ai vazhdoi të delte një copë herë dhe ujët i rridhte nga ijet poshtë. Shkëlqente në diell dhe kokën dhe kurrizin e kish bojë vjollcë të errët dhe vijat e anëve i dukeshin në diell të gjera dhe me ngjyrë të çelur jargavani. Shpata e tij ishte aq e gjatë sa një

shkop bejsbolli dhe e mprehtë si heshtë dhe ai doli me tërë madhësinë e tij nga ujët dhe pastaj hyri prapë në ujë ngadalë si një notar dhe plaku pa bishtin e madh në formë drapëri që u zhyt në det dhe litarin që filloi të çmbështillej me shpejtësi.
- Është dy këmbë më i gjatë se sa barka, tha plaku. Filli po zbriste poshtë me shpejtsi uniforme dhe dukej që peshkun nuk e kish zënë paniku. Plaku po mundohej me të dy duart të mbante sa më fort litarin. Ai e dinte që, në qoftë se nuk do të ngadalësonte ecjen e peshkut me tërheqjen në mënyrë uniforme të litarit, ahere peshku do të merrte me vete të gjithë litarin dhe pastaj do ta këpuste.
Ai është peshk i madh, mendoi plaku dhe unë duhet ta bind se jam i fortë. S'duhet ta lë asnjë herë që ai të kuptojë se ç'forcë ka ose të kuptojë se ç'mund të më bëjë mua po të fillojë vrapin. Po të isha unë në vënd të tij do ta provoja një herë fatin duke u vërsulur përpara deri sa diçka të këputej. Por lavdi zotit që peshqit nuk janë aq të mënçur sa ne që i vrasim, megjithse ata janë më fisnikë dhe me te shkathët.
Plaku kishte parë shumë peshq të mëdhenj. Ai kish parë shumë peshq që peshonin lart nga pesë kuintalë dhe kishte kapur dy të këtillë gjatë jetës së tij, por kurrë nuk kish qënë vetëm. Tani i vetëm, larg bregut, ai ishte lidhur me peshkun më të madh që kishte parë ndonjëherë dhe me një nga më të mëdhenjtë që kish dëgjuar ndonjëherë dhe dorën e tij të majtë akoma e kish të mpirë si kthetrat e shtrënguara të shqiponjës. Megjithatë dora do të më çmpihet. Me siguri ajo do të më çmpihet që të ndihmojë dorën e djathtë. Na ishin një herë tre vëllezër: peshku dhe dy duart e mija. Ajo duhet të çmpihet. Është turp për të që rri e mpirë. Peshku e kish pakësuar vrapin dhe tani ecte me shpejtësinë e zakonëshme.
Çuditem përse kërceu pa pritur në sipërfaqe, mendoi plaku. Ai doli sikur donte të më tregonte mua se sa i madh është. Tani e mësova njëfarë soj këtë gjë. Kisha qejf t'i tregoja edhe unë se ç'njeri jam. Veçse ai do të më shikonte dorën e mpirë. Le të

kuptojë se jam më i mirë nga se jam në të vërtet dhe unë ahere do të jem vërtet më i mirë. Doja të isha peshk, mendoi ai, dhe të kisha çdo gjë që ka peshku në vënd të vullnetit dhe zgjuarësisë që kam.
U ul i qetë përballë dërrasave dhe po duronte dhëmbjen që i shkaktonte litari dhe peshku notonte papushim dhe barka lëvizte ngadal duke çarë ujët e errët. U ngrit një valë e vogël prej erës që frynte nga lindja dhe në mesditë dora e majtë e plakut u çmpi.
- Ky është një lajm i keq për ty, peshk, i tha dhe e lëvizi litarin mbi thesin që i mbulonte shpatullat.
Tani ishte më mirë por i dhimbte kurrizi, megjithëse nuk e pranonte që ndjente dhëmbje.
- Une nuk e besoj zotin, tha. Por do te them dhjetë herë lutjen „Ati ynë" dhe dhjetë herë atë të Shën Mërisë po ta kap këtë peshk dhe premtoj të bëj një peligrinazh gjer tek Virgjëresha e Kobres në qoftë se do ta kap. Për këtë jap fjalën.
PIaku filloi t thotë lutjen ne mënyre mekanike. Nganjëherë ndjehej kaq i raskapitur sa që harronte fjalët dhe ahere ai i thoshte ato shume shpejt ne mënyrë qe t'i kujtoheshin automatikisht. Lutjen e Shën Mërisë është më lehtë ta thuash se Ati ynë, mendoi.
- 0 Shënmëri e bekuar, zoti qoftë me ty. E bekuar ti ndër gratë dhe i bekuar fruti i gjirit tënd, Jezu. 0 Zonja Shënmëri, falu për mëkatet tona tani dhe në çastin e vdekjes sonë. Amin.
Pastaj ai shtoi: 0 Zonjë e Virgjër, lutu që peshku të vdesë.
Megjiithëse është aq i bukur.
Pasi tha lutjet dhe ndjeu veten shumë më mirë megjithse dhimbja nuk ju pakësua fare por ndoshta ju shtua pak më tepër, ai u mbështet tek dërrasat e bashit dhe zuri pak më tepër, ai u mbështet tek dërrasat e bashit dhe zuri të lëvizë mekanikisht gjishtërinjtë e dorës së majtë.
Dielli digjte tani megjithëse frynte erë e lehtë.

- Më mirë t'i vë nj karrem tjetër fillit të vogël që e kam lëshuar nga kiçi i barkës, tha plaku. Në qoftë se peshku vendos të qëndrojë edhe një natë tjetër brënda në ujë, unë duhet të ha dhe në shishe ka mbetur pak ujë. S'besoj të kap ndonjë gjë tjetër, por makrelin e kam këtu. Po ta ha të freskët nuk do më duket i keq. Do të qe mirë të vinte ndonjë peshk fluturues sonte natën në barkë. Por nuk kam dritë që ta ndjell. Peshku fluturues është ushqim shumë i mirë kur e ha të gjallë dhe nuk është nevoja ta qërrosh. Tani duhet t'i ruaj të gjitha forcat, Krisht, ku ta dija se ish kaq i madh.
- Si do qe te bëhet unë do ta vras, tha. Megjithë madhësinë dhe madhështinë e tij.
Megjithse kjo nuk është e drejtë, mendoi. Por unë do t'i tregoj çfarë është i zoti të bëjë njeriu dhe çfarë mund të durojë.
- Djalit i thashë se unë jam plak i çuditshëm, tha. Tani është koha ta provoj këtë gjë.
Ai e kish provuar këtë një mijë herë, por kjo s'do të thoshte asgjë. Tani do ta provonte prapë. Çdo kohë ishte për të një kohë e re dhe ai asnjë herë nuk kujtonte kohën e shkuar kur bënte ndonjë gjë.
Do të ishte mirë që peshku të flintë sepse edhe unë mund të flija dhe te shihja në ëndër luanë, mendoi ai. Po vallë luanët janë gjëja më e mirë që më ka mbetur në botë. Mos u mendo, o plak, i tha vetes. Pusho i qetë i mbështetur mbi dërrasat dhe mos mendo asgjë. Peshku po mundohet. Ti mundohu sa më pak që të jetë e mundur.
Kish kaluar mesdita dhe barka akoma lëvizte ngadalë dhe pa pushim. Por tani barkën e shtynte dhe era që frynte nga lindja dhe plaku lekundej lehte mbi dallget e vogla dhe dhimbja e litarit mbi shpinë i qe lehtësuar.
Një herë, mbasdite, litari filloi të ngrihet përsëri. Por peshku nuk doli, vetëm sa zuri të notojë pak më lart se më parë. Dielli i binte plakut mbi dorën dhe shpatullën e majtë dhe mbi

shpinë. Nga kjo gjë ai kuptoi se peshku qe kthyer nga verilindja.
Tani që e kish parë një herë ai përfytyronte peshkun se si notonte në ujë me fletët boj vjollce të kraharorit të hapura si krahë dhe me bishtin e madh që e lëvizte duke çarë errësirën. Dua ta di a shikon vallë në thellësi, mendoi plaku. Ai ka sy të mëdhenj, kurse kali që i ka shumë më të vegjël shikon në errësirë. Edhe unë ishte një kohë që shikoja në errësirë. Jo në errësirë të plotë. Por shikoja pothuaj sa macja.
Dielli dhe lëvizja e pandërprerë e gishtave ja çmpinë plotësisht dorën e majtë dhe ai filloi t'i kalojë asaj gjithmonë e më shumë peshn e tërheqjes dhe ndërkaq po, lëvizte muskujt e shpinës për të lehtësuar pak dhëmbjen që i shkaktonte litari.
- Ne qofte se nuk je lodhur, o peshk, i tha me zë të lartë plaku, qënke shumë i çuditshëm.
Ai ishte shumë i lodhur tani dhe e dinte se nata do të vinte së shpejti dhe u prpoq të mendonte gjëra të tjera. Ai solli ndër mënd skuadrat e mëdha të bejsbollit, që për të ishin Gran Ligas dhe ju kujtua se „Jankit“ e Nju Jorkut do të loznin me „Tigrat“ e Detroitit.
Sot është dita e dytë që unë nuk i di përfundimet e juegosve, mendoi. Por unë duhet të kem besim dhe të jem i denjë për Di Maxhion e madh i cili çdo gjë e bën ashtu si duhet, bile edhe kur vuan nga kallua e kockës në thembër. Ç'është kallua e kockës? pyeti ai veten. Un espuela de hueso. Ne peshkatarët s'kemi të tilla. A mund të të dhëmbi vallë kjo sa goditja e purtekës së këndezave mundës, në thembër? Nuk e. besoj se do ta duroja dot ketë gjë, as nuk do duroja të më nxirrnin njerin sy, ose të dy dhe të vazhdoja të luftoja siç bëjnë këndezat mundës. Njeriu nuk është i tille si shpendët dhe kafshët e mëdha. Unë do të doja të isha ajo kafshë që noton tani atje poshtë në thellësinë e detit.

- Vetëm mos të më dalin peshkaqenët, tha me zë të lartë.
Ne më dalçin peshkaqenët përpara, zoti na mëshiroftë, mua dhe peshkun bashkë.
Mos vallë mendon ti se Di Maxhua i madh do t'i vihej pas këtij peshku për një kohë kaq të gjatë, siç i je vnë ti? mendoi plaku. Jam i sigurt se ai do të bënte kaq sa unë dhe më tepër për deri sa është i ri dhe i fortë. Babai i tij ishte gjithashtu peshkatar. Po vërtet i dhëmb kaq shumë kallua e kockës?
- Nuk e di, tha me zë të lartë. Unë s'kam patur kurrë kallo në kockë.
Kur perëndoi dielli, plaku, për t'i dhënë kurajo vetes, solli ndër mënd se si një herë, në një tavernë të Kazablankës, kishte bërë mundje me një negër të madh nga Cienfuegosi, që ishte njeriu më i fortë në skelë. Ata kishin qëndruar një ditë e një natë me brylet mbështetur tek vija e shënuar me tebeshir në tavolinë, pa, përkulur duart dhe me pëllëmbë të mbërthyer fort. Secili prej të dyve mundohej ta ulte me forcë dorën e tjetrit mbi tavolinë. Rrotull tyre vinin bast, dhe njerëzit hynin e delnin në dhomë nën dritën e llampave të vajgurit dhe ai i kish ngulur sytë tek dora dhe bryli i negrit dhe tek fytyra e tij. Pas tetë orëve të para, filluan t'i ndronin arbitrat çdo katër orë, në mënyrë qe arbitrat të flinin. Nga thonjtë e tij dhe te negrit filloi te rridhte gjak dhe veshtruan ne sy njeri tjetri dhe duart e tyre, kurse, ata që kishin vene bast. hynin e delnin ne dhomë ose uleshin në fronat e lartë rrëzë murit dhe prisnin si do të mbaronte. Muret ishin ngjyer me bojë blu të çelur dhe ishin prej druri dhe llampat hidhnin hiet e tyre mbi to. Hieja e negrit ishte e madhe dhe lëvizte në mur kur era lëkundëte llampat. Epërsia kalonte nga njeri tek tjetri gjithë natën dhe negrit i dhanë të pijë një rum dhe i ndezën një cigare. Pastaj negri, si piu rumin, bëri një përpjekje të madhe dhe nj herë mundi ta ulte dorën e plakut, i cili ahere nuk ishte plak por ishte Santiago *El Campeoni*, pothuaj një centimetër më poshtë. Por plaku e ngriti dorën përsëri. Ai ishte i sigurt se do ta mundte

negrin, i cili ishte një djalë i mirë dhe mundës i fortë. Dhe ndaj të gdhirë, kur ata që kishin vënë bast kërkuan që të dilnin jek e jek dhe arbitri tundi kokën, plaku tendosi gjithë muskujt dhe filloi ta uli dorën e negrit me forcë poshtë e më poshtë, deri sa ja shtriu mbi tavolinë. Mundja kish filluar të dielën në mëngjes dhe kish mbaruar të hënën në mëngjes. Shumë nga ata që kishin vënë bast, kërkuan q të delnin baraz sepse duhej të shkonin në punë, në skelë, ku ngarkonin thasë me sheqer apo qymyr të kompanisë së qymyrit të Havanës. Po të mos kishin punë do të donin që gara të vazhdonte gjer sa të fitonte njeri. Por plaku e fitoi sidoqoftë dhe e fitoi para se ndonjë njeri të shkonte në punë.

Për një kohë të gjatë pas kësaj, të gjithë e thërrisnin Kampioni dhe pastaj bëri dhe një mundje tjetër me negrin në pranverë. Por këtë herë kishin vënë baste me shuma të vogla parash dhe plaku kish fituar fare lehtë sepse ai me mundjen e parë, ja kishte thyer besimin në forcën e tij negri nga Cienfuegosi. Pas kësaj kish fituar dhe disa gara të tjera dhe pastaj nuk mori më pjesë në to. Ai e kuptoi se po të donte mund të mundte çdo njeri dhe bile ta mundte keq dhe kuptoi se këto mundje i dëmtonin dorën e djathtë, që i duhej për peshkim. Kishte provuar disa herë të mundej me dorën e majtë. Por dora e tij e majtë i dilte e pabesë dhe nuk bënte atë që donte ai dhe ai nuk kish besim tek ajo.

Dielli do te na ngrohë tani mire, mendoi. Nuk do të më mpihet më për inat, veçse në bëftë prapë ftohët natën. Desha të di ç'do të më sjellë vallë kjo natë.

Një aeroplan kaloi mbi kokën e tij drejt. Majamit dhe plaku vuri re se si hieja e tij trembi një tufë me peshq fluturues.

- Gjithë këta peshq fluturues, tregojnë se këtu do të ketë ndonjë makrel, tha plaku, dhe i dha trupit prapa duke tërhequr litarin për të kuptuar a mund ta ndukte peshkun pak. Por nuk mundi dhe e kuptoi që kjo ishte e vështirë dhe litari u tendos gati sa të këputej duke ngritur përpjetë stërkala uji. Barka

djathte, e nxori makrelin me te majtën, duke shkelur

lëvizte përpara ngadalë dhe ai ndoqi me sy aeroplanin deri sa i humbi nga sytë.
Nga aeroplani me siguri çdo gjë duket shumë e çuditëshme mendoi. Dua të di si duket vallë deti nga një lartësi e tillë? Ata mund të shikonin fare mirë peshkun në qoftë se nuk do fluturonin aq lart. Kisha qejf të fluturoja shumë ngadalë në katërqind metra lartësi dhe ta vështroja peshkun që sipër. Kur gjueja breshka, ngjitesha në majën e direkut të barkës dhe shlkoja plot gjëra. Makreli duket më i gjelbërt që andej dhe mund të dallosh vijat e tij dhe njollat bojë vjollce, mund të shikosh gjithë tufën që noton. Përse vallë gjithë peshqit e shpejtë të thellësirave të errëta i kanë shpinat bojë jargavani dhe zakonisht bojë jargavani i kanë edhe vijat dhe nofullat? Makreli duket i gjelbërt natyrisht sepse në të vrtetë ai është ngjyrë ari. Por, kur është me të vërtetë i uritur dhe kërkon ushqim, në ijet i çfaqen ca vija bojë vjollce si të marlinës. Ndofta këto i bëhen nga zemërimi apo nga shpejtësia e jashtëzakonshme.
Pak kohë para se të ngrysej, kur ata kaluan përbri një ishulli të madh prej leshterikësh Sargasso, që ngriheshin dhe lëkundeshin lehtë mbi valë, sikur oqeani bënte dashuri me dikë nënë jorganin e tyre të verdhë, filli i vogël i plakut kapi një makrel. Plaku e pa kur makreli u hodh në fillim në ajër, krejt i artë në rrezet e fundit të diellit duke u perkulur e duke përplasur fletët me tërbim. Ai kërceu përsëri dhe përsëri nga frika si një akrobat dhe plaku u kthye tek kiçi i barkes, u përkul dhe, duke mbajtur litarin e madh me krahun dhe dorën e herë
fillin e çmbështjellur me këmbën e zbathur të majtë. Kur peshku qe pranë kiçit, tek lidhej e përpëlitej me dëshpërim nga njera anë në tjetrën, plaku u përkul qën ga barka dhe e hodhi brenda peshkun e ngrohtë ngjyrë ari me njolla bojë vjollce. Goja e tij shtrëngohej, kafshonte herë pas here grepin dhe ai vetë përpëlitej në fundin e barkës me trupin e gjatë të sheshtë

dhe tundte bishtin dhe kokën, deri sa plaku e goditi në kokën që i shëndriste si flori dhe deri sa u qetësua, pasi u drodh për të fundit herë.
Plaku i hoqi grepin peshkut, vuri një sardele të re në grep dhe e hodhi fillin në det. Pastaj, me ngadalë, u kthye tek bashi i barkës. Lau dorën e majtë dhe e fshiu pas pantallonave. Pastaj e kaloi litarin e rëndë nga supi i djathtë në të majtin dhe lau dorën e djathtë në det ndërsa po vështronte diellin që po zbriste mbi oqean dhe këndin e prerjes së litarit të madh me sipërfaqen e ujit.
- Nuk ka ndryshuar asgjë, tha. Por duke futur dorën në ujë, ai kuptoi nga lëvizja e ujit se barka kish ngadalsuar ecjen.
- Do t'i lidh dy lopatat bashkë tek kiçi i barkës përsëgjeri, që të ngadalësojnë ecjen natën tha. Peshku do të ketë fuqi për gjithë natën dhe fuqi do të kem edhe unë.
Do të ish më mirë ta qërroja makrelin pak më vonë, që të mos i kullojë gjaku, mendoi. Këtë gjë do ta bëj pak më vonë dhe po në këtë kohë do të lidh edhe lopatat për të frenuar barkën. Më mirë ta le peshkun të qetë dhe mos ta turbulloj shumë tani që po perëndon dielli. Perëndimi i diellit është një kohë e rëndë për të gjithë peshqit.
Plaku e la dorën t'i thahej në erë, pastaj kapi me të litarin dhe e la veten të lirë që ta tërhiqte peshkun deri sa litari u mbështet tek buza e barkës dhe tani peshën e trheqjes e mbante jo më ai, por barka.
Unë e di si duhet të bëj, mendoi. Në një farë mënyre e di. Pastaj nuk duhet harruar se peshku nuk ka ngrënë gjë që nga koha kur kafshoi karremin dhe ai është i madh dhe ka nevojë për shumë ushqim. Unë kam ngrënë një bonito t tërë. Nesër do të ha makrelin. Ai e quajti atë dorado. Ndoshta do të ha ndonjë copë të tij kur ta qërroj. Është më zor të hash makrelin se boniton. Por në fund të fundit asgjë s'është e lehtë në botë.

- Si e ndjen veten, o peshk? pyeti me zë të lartë. Unë e ndjej veten mirë, dorën e majtë e kam më mirë dhe kam ushqim për një natë e një ditë. Tërhiqe barkën, o peshk.
Plaku, në të vërtetë, nuk e ndjente veten mirë, sepse dhëmbja që i shkaktonte litar në shpinë, kish pushuar së qëni dhëmbje dhe ishte kthyer në një mpirje të kurrizit dhe ai ia kish frikën. Por unë kam patur edhe gjëra më të këqia se kjo, mendoi. Kam plagosur pak njerën dorë kurse nga tjetra ngërçi më kaloi. Këmbët i kam fare në rregull. Gjithashtu tani, jam më mirë se peshku, edhe në çështjen e ushqimit.
Tani ishte ngrysur, ashtu siç ngryset shpejt pas perëndimit të diellit në shtator. Ai u shtri mbi dërrasat e vjetra të bashit dhe përpiqej të pushtonte. Dolën yjet e parë. Nuk e dinte emrin e yllit Rigel por e pa dhe e kuptoi se pas pak do të dilnin të gjithë yjet e tjerë dhe ai do të gjëndej nënë miqtë e tij të largët.
- Peshku është gjithashtu miku im, tha me zë të lartë.
Asnjëherë s'kam parë as kam degjuar te tille peshk. Por unë duhet ta vras. Sa mirë që nuk mundemi të vrasim yjet.
Mendo sikur një njeri përpiqet çdo ditë të vrasë hënën, tha me vete. Hëna ikën tutje. Por mendo sikur një njeri përpiqet çdo ditë të vrasë diellin? Kemi lindur me fat, mendoi.
Pastaj i erdhi keq për peshkun e madh që nuk kishte ç'të hante, por vendimin për ta vrarë, nuk e zbuti keqardhja e tij. Sa shumë njerëz do ta hanin mishin e këtij pesbku, mendoi. Por a janë të denjë njerëzit ta hanë atë? Jo, natyrisht jo. Ata nuk janë të denjë të hanë atë, atë që po të sillet n këtë mënyrë dhe që ka dinjitet dhe madhështi.
Unë nuk i kuptoj këto gjëra, mendoi. Por është gjë e mirë që ne nuk kemi mundësi të vrasim diellin, apo hënën, apo yjet. Mjafton dhe kjo që ushqehemi nga deti dhe vrasim vëllezërit tanë të vërtetë.
Tani, tha me vete, duhet të mendoj për frenimin e barkës. Kjo gjë ka anën e saj ta mirë dhe anën e saj të rrezikëshme. Mund te humbas kaq shume litar sa qe mund te humb edhe

peshkun në qoftë se ai do të vërsulet përpara ndërsa lopatat do ta frenojnë barkën dhe nuk do ta lënë të lëvizë shpejt. Lehtësia e barkës do t'i zgjati mundimet e mia dhe të peshkut, por ajo është shpëtimi im, përderisa ai ka një shpejtësi të tillë të madhe. Por sido që të ndodhë unë duhet ta qërroj makrelin sa nuk është prishur dhe ta ha një pjesë të tij që të jem i fortë. Tani do të pushoj edhe një orë të shoh në se peshku do të sillet mirë dhe në mënyrë serioze, pastaj do të shkoj tek kiçi të bëj punët që duhet dhe te marr vendim. Ndërkaq do të vë re se si vepron peshku dhe në qoftë se ka ndryshim në sjelljen e tij. Puna e lopatave ishte një marifet i mirë, por tani erdhi koha që të veproj më me siguri. Ai akoma është i fortë dhe, me sa vura re, grepi i ka ngecur në qoshen e gojës dhe ai vazhdon ta mbajë gojën të mbyllur fort. Vuajtja që i shkakton grepi s'është asgjë për të. Vuajtja e uris dhe frika nga diçka e panjohur që e ka kundër, e mundon shumë. Çlodhu tani, o plak, dhe lere peshkun të vazhdojë punën e tij, deri sa të vijë radha jote. Plakut ju duk se u çlodh dy orë. Hëna tani nuk dilte pa rënë mirë nata dhe ai nuk e dinte se sa mund të ishte ora. Më tepër ju duk se u lodh se sa u çlodh vërtet. Akoma e ndjente peshën e tërheqjes së peshkut midis shpatullave dhe tani e kish vënë dorën tek buza e barkës duke u munduar që gjithmonë e më shumë t'ia kalonte peshën barkës.

Sa e thjeshtë do të qe puna në qoftë se do ta lidhja litarin tek barka, mendoi. Veçse litari do të këputej nga vërvitja më e vogël e peshkut. Unë duhet ta dobësoj tërheqjen e litarit me trupin tim dhe të jem gati në çdo kohë të lëshoj litarin me të dy duart.

- Po ti akoma s'ke fjetur, o plak, tha me zë të lartë. Shkoi një gjysmë ditë dhe një natë dhe tani një tjetër ditë dhe ti nuk ke fjetur. Ti duhet të gjesh mënyrën të flësh pak për deri sa peshku është i qetë dhe i urtë. Në qoftë se nuk do të flesh do të të bëhet koka tym.

Kokën e kam mjaft të kthjellët, mendoi. Mjaft të kthjellët. Jam aq i kthjellët sa dhe yjet, vëllezërit e mi. Duhet të flë pak, sidoqoftë. Ata flenë dhe hëna fle dhe dielli fle, bile dhe oqeani fle, ndonjëherë, ndonjë ditë kur s'ka rrymë dhe është i qetë e i lëmuar.

Veç mos harro të flesh, mendoi. Vure veten në gjumë dhe gjej ndonjë mënyrë të thjeshtë dhe të sigurt për të mbajtur litarin. Tani ktheu prap, dhe bëj gati makrelin. Është e rrezikëshme frenimi me anë të lopatave, në të zëntë gjumi. Mund të bëj dhe pa fjetur, tha me vete. Por kjo gjithashtu është e rrezikëshme.

Filloi të shkojë këmbadoras gjer te kiçi i barkës, duke patur kujdes që të mos shqetësonte peshkun. Tani ai ndoshta është gjysmë i fjetur, mendoi. Por unë nuk dua ta lë të çlodhet. Ai duhet të tërheqë barkën deri sa të vdesë.

U kthye prapë tek kiçi dhe, duke mbajtur me dorën e majtë litarin e tendosur mbi shpatulla, me të djathtën nxorri thikën nga këllëfi. Yjet shkëlqenin qart e tani dhe ai e vuri re makrelin dhe pasi i futi thikën ne kokë, e tërhoqi që poshtë kiçit. Vuri njerën këmbë mbi peshkun dhe e çau shpejt që nga bishti tek fundi i nofullës së poshtëme. Pastaj e la thikën dhe e qërroi me dorën e djadhtë, duke pastruar të brendëshmet duke i hequr verzat. Gjeti barkun e rëndë që i rrëshqiste nëpër gishta dhe e çau. Brenda kishte dy peshq fluturues. Ata ishin të freskët e të fortë dhe ai i vuri pranë e pranë, ndërsa hodhi të brëndëshmet dhe verzat në det. Duke rënë, ato lanë një gjurmë të ndritëshme mbi ujë. Makreli ishte i ftohtë dhe dukej i ndotur me njolla të bardha dhe gri nën dritën e yjeve dhe plaku rropi njerën anë të tij ndërsa këmbën ja kish vnë mbi kokë. Pastaj e ktheu nga ana tjetër dhe e rropi dhe secilën nga të dy pjesët e preu që nga koka deri tek bishti.

E hodhi skeletin në ujë dhe vuri re a do të hapeshin rrathë. Por në ujë u duk vetëm shëndritja e skeletit që zbriste ngadalë. Plaku u kthye dhe vuri dy peshqit fluturues midis dy filetove të

makrelit dhe pasi e futi thikën përsëri në këllëf, u kthye tek bashi i barkës me ngadalë. Shpina i përkulej nga pesha e litarit dhe peshën tani e mbante me dorën e djathtë.
Tek bashi vuri dy filetat mbi dërrasat dhe midis tyre la peshqit fluturues. Pas kësaj e lëvizi litarin në një vend tjetër mbi kurriz dhe e mbajti përsëri me dorën e majtë duke u mbështetur tek buza e barkës. Pastaj u përkul në njerën anë të barkës dhe i lau dy peshqit fluturues në ujë duke vërejtur shpejtësinë e lëvizjes me anën e ujit. Dora i shkëlqente nga që kish qërruar peshkun me të dhe vërente rrjedhën e ujit që i përplasej tek dora. Rrjedha ishte e dobët dhe kur fërkoi kurrizin e dorës pas dërrasave të barkës, coprat e fosforit lundruan ngadalë pranë kiçit.
- Ai ose është raskapitur ose po çlodhet, tha plaku. Tani pasi ta ha shpejt makrelin duhet të çlodhem edhe të fle pak. Nënë dritën e yjeve dhe në të ftohtin e natës që sa vinte shtohej, ai hëngri gjysmën e njerës prej filetove dhe një peshk fluturues, që e kish qërruar dhe i kish prerë kokën.
- Ç'gjë e mirë është makreli kur e ha të pjekur, tha. Dhe ç'mizerje kur e ha të gjallë. Kurrë nuk do të dal në det pa marrë me vete kripë apo toslejmon.
Po të kisha tru në kokë mendoi ai, do të kisha lagur e do ta kisha tharë gjithë diten bashin e barkës dhe do te kisha bërë tani ca kripë. Veçse ahere nuk do ta kapja dot makrelin para se të perëndonte dielli. Disa gjëra nuk i parashikova. Por unë s përtypa të gjithë dhe nuk me erdhi për të vjellë.
Qielli nisi të vishej me re andej nga lindja dhe njeri pas tjetrit filluan të dalin yjet që ai i njihte. Dukej sikur lëvizte tani nëpër një grykë të madhe midis reve dhe era kish pushuar.
- Pas tri ose katër ditëve do të nisë moti i keq, tha. Por jo sonte dhe as nesër. Pështetu tani të marësh një sy gjumë deri sa peshku po sillet urtë.
E mbajti litarin e tendosur me dorën e djathtë dhe pastaj afroi kofshën tek dora dhe u mbështet i tëri tek dërrasat e

bashit. Pastaj e kaloi litarin pak më poshtë mbi kurriz dhe e kapi fort me dorën e majtë.
Dora ime e djathtë do ta mbajë litarin deri sa t'i hapen gishtat. Në qoftë se të djathtës i hapen gishtat në gjumë, e majta do të më zgjojë porsa litari të fillojë të rrëshqasë poshtë. Dora e djathte ka punë te rendë. Por ajo është mësuar me mundime. Bile edhe sikur të flë njëzet minuta ose gjysmë ore, prapë është mirë. Ai u shtri përpara duke mbështetur gjithë peshën e trupit mbi litarin dhe mbi dorën e djathtë dhe fjeti. Nuk pa ne ënder luanë por ne vend të tyre pa nje tufe të madhe me derra deti që ishin përhapur tetë ose dhjetë mile rreth e rrotull dhe bënin dasmë dhe hidheshin përpjetë në erë dhe pastaj binin përsëri po në ato gropa që kishin hapur në ujë kur kishin dalë.
Pastaj pa në ëndër sikur ishte në fshat, në shtratin e tij, atje frynte veriu dhe bënte shumë ftohët dhe dora e tij e djathtë i ishte mpirë sepse e kishte vënë nënë kokë në vend të jastëkut. Pas kësaj filloi t shihte në ëndër një plazh të gjatë, të verdhë dhe pa luanin e parë që zbriti poshtë në të ndaj të gdhirë dhe pastaj dollën luanët e tjerë dhe ai kish mbështetur mjekrën tek parmaku i vaporit që kish hedhur ankorën tek kjo mbrëmje me fllad të freskët dhe priste të shikonte sa më shumë luanë dhe ishte i lumtur.
Hëna kish kohë që kish dalë por ai vazhdonte të flinte dhe peshku tërhiqte pa pushim me barka lëvizte nëpër tunelin e reve.
Ai u zgjua nga goditja e grushtit të djathtë që i ra në fytyrë dhe ndërkaq litari po i rrëshqiste nga dora e djathtë duke i përvëluar gishtat. Dorën e majtë nuk e ndjente dhe po e mbante litarin me të djathtën dhe litari zbriste poshtë me shpejtësi. Më në fund dora e majtë kapi litarin dhe plaku mbështeti kurrizin mbi të dhe litari tani i përvëlonte shpinën dhe dorën e majtë, e cila mbante trë peshën e tërheqjes dhe i dhimbte keq. Ktheu kokën dhe pa lëmshet e fillit që po çpështilleshin me shpejtësi.

Në atë çast peshku u hodh përpjetë duke çare ujët dhe duke ngritur stërkala mbi oqean dhe pastaj ra përsëri rëndë në ujë. Pastaj ai kërceu prapë dhe barka lëvizte shpejt megjithëse filli akoma po çpështillej dhe plaku po e mbante aq fort, sa që gati po e këpuste dhe disa herë e lëshoi por prapë e mbajti të tendosur në kulm. Plaku ishte zvarritur nga peshku gjer tek bashi i barkës dhe fytyra i qe ngjeshur pas një cope të makrelit dhe s'mund te lëvizte.
Kjo qe ajo që prisnim, mendoi. Tani le të mbahemi fort. Do të më paguajë për fillin, mendoi. Do të më paguajë.
Ai nuk mund të shihte se si kercente peshku por vetëm dëgjonte se si çahej oqeani dhe se si bënte zhurmë ujët kur peshku binte rëndë në të. Litari që rrëshqiste shpejt ja priste keq dorën por ai e kish ditur gjithmonë se kjo gjë mund të ndodhte dhe po mendohej ta mbante litarin me atë pjesë të dorës ku kishte kallo dhe të mos e linte t'i shkiste nëpër pëllëmbë dhe t'i priste gishtat.
Po ta kisha djalin këtu ai do të më lagte fillin me ujë, mendoi. Po. Sikur djalin ta kisha këtu. Sikur djalin ta kisha këtu.
Litari rrëshqiste, rrëshqiste dhe rrëshqiste. por tani pak më ngadalë dhe plaku mundohej që peshku ta fitonte me zor çdo centimetër filli. Tani plaku e ngriti kokën nga dërrasa dhe e largoi nga mishi i peshkut që i qe shtypur në fytyrë. Pastaj u ngrit mbi gjunjë dhe me ngadalë u ngrit fare në këmbë. Litarin e lëshonte akoma por gjithmonë më ngadalë. U kthye pas gjersa gjeti me këmbë lëmshet e fillit që nuk mund t'i shihte me sy. Kish akoma shumë fill dhe peshku kish tërhequr kaq tepër sa që nuk do t'i dilte dot mbanë me litarin e ri që endej nëpër ujë.
Kështu, tha me vete. Tani ai ka krcyer nja dymbëdhjetë herë dhe i ka mbushur flluckat me ajër dhe nuk mund të zbresë poshtë dhe të vdesë atje, nga ku unë s'mund ta nxjerr dot. Së shpejti do të fillojë të sillet vërdallë dhe ahere duhet të nis unë

nga puna. Çuditem, ç'pësoi kështu pa pritur? Ndoshta ishte shumë i uritur, dhe kjo e dëshpëroi, apo mos e trembi ndonjë gjë në errësirë? Mbase pa pritur e ka zënë frika. Por ai ishte një peshk kaq i qetë, i fortë dhe dukej aq i patrëmbur dhe me besim të madh. E çuditëshme është.

- Ti më mirë bëju vetë më guximtar dhe ki më shumë besim tek vetja, o plak, tha. Ti po e mban përsëri, por fillin nuk ja tërheq dot prapë. Veçse së shpejti ai do fillojë të sillet vërdallë.

Plaku e mbante tani litarin me dorën e majtë dhe me shpatullat dhe u ul e mori ujë me dorën e djathtë që të lante fytyrën nga mishi i makrelit. Pati frikë se mos i vinte ndot dhe villte dhe kështu humbte fuqinë. Pasi e pastroi fytyrën, lau dorën e djathtë në det, duke u përkulur, dhe e la një copë herë në ujët e kripur, ndërsa po vshtronte se si zbardhëllonte qielli përpara lindjes së diellit. Peshku ecën pothuaj drejt lindjes, mendoi. Kjo do t thotë se ai është kapitur dhe po shkon pas rrymës. Së shpej'ti do të fillojë të vijë rrotull. Ahere fillon puna jonë e vërtetë.

Pas kësaj ai mendoi se, dora e tij e djathtë, kish qëndruar mjaft kohë në ujë dhe prandaj e nxori dhe e shikoi.

- S'është keq, tha. Dhe dhëmbja nuk i bën përshtypje burrit.

E mbajti litarin me kujdes në mënyrë që të mos i lëndonte të prerat e freskëta të dorës dhe peshën e mbajti me trup, që të mund të fuste dhe dorën e majtë në det, nga ana tjetër e barkës.

- Në krahasim me atë që mund të presë njeriu nga një mizerje si ti, nuk u solle keq, i tha plaku dorës së majtë. Por pate një çast kur më le në baltë.

Përse nuk kam lindur me dy duar të mira? mendoi. Mbase është faji im që nuk e kam stërvitur siç duhet. Por e di perëndia se sa herë pati rast ajo që të mësonte dhe nuk deshi. Megjithatë, natën nuk u suall kaq keq dhe vetëm një herë u mpi. Në qoftë se do të mpihet prapë, le ta presë më mirë litari.

Kur mendoi këto, plaku e kuptoi se filloi ti turbullohej koka dhe tha me vete se duhej të kish ngrën sa më shumë nga mishi i makrelit. Por nuk mundem, i tha vetes. Më mirë ta kem kokën turbull se sa të humbas fuqinë nga te vjellët, Dhe unë di se nuk do të ma mbajë stomaku në qoftë se ha mishin që më ishte shtypur në fytyrë. Do ta ruaj për kohën më të keqe deri sa të mos jetë prishur. Por tani gjithashtu është vonë që të përpiqem të shtoj fuqinë me të ngrenë. Ti je budalla, i tha vetes. Ha peshkun tjetër fluturues.

E kish përpara, të qrruar dhe gati dhe e ngriti me dorën e majtë dhe e hangri duke pështyer halat me kujdes deri sa e mbaroi të tërë, gjer tek bishti.

Ky ka më tepër ushqim se çdo peshk tjetër pothuaj, mendoi plaku. Së paku ka atë lloj fuqie, që më duhet mua. Tani atë që munda të bëj, e bëra. Le të fillojë tani ai të vijë rrotull dhe le të nisë lufta.

Dielli po ngrihej për të tretën herë që nga koha q plaku klsh dalë në det, kur peshku filloi të vijë rrotull.

Plaku nuk mundi të kuptonte nga këndi i litarit mbi faqen e detit në se peshku kish filluar të vijë rrotull. Ishte herët akoma për këtë gjë. Porsa ndjeu që tërheqja e litarit u dobësua pak, filloi ta tërhiqte ngadalë me dorën e djathtë. Litari u tendos si zakonisht, por kur qe gati të këputej, filloi të mblidhej përsëri. Plaku kaloi duke rrëshqitur supet dhe kokën nnë litarin dhe zuri të tërheqë ngadalë dhe në mënyrë të rregullt.

Ai përdorte të dy duart duke i lvizur bashkë dhe përpiqej të tërhiqte sa mundte me ndihmën e trupit dhe të këmbëve. Këmbët e tij të plakura dhe shpatullat ndihmonin lëvizjet dhe tërheqjen.

- Po bën një rreth shumë të madh, tha ai. Por sidoqoftë vjen rrotull.

Pastaj litari filloi të mos mblidhej më dhe ai e mbajti gjersa pa pikat e ujit që kërcyen rreth tij e shëndritën në diell. Pastaj

litari nisi të zbresë përsëri në det dhe plaku u ul në gjunjë dhe e la të rrëshqiste, me zemër të thyer, në ujët e zi.
- Tani po bën pjesën më të largët të rrethit, tha plaku.
Duhet ta mbaj sa të mund, mendoi. Po ta tendos litarin do t'ja zvogëloj rrethin. Mbase do ta shikoj pas ndonjë ore. Tani duhet ta bind në forcën time dhe pastaj ta vras.
Por peshku vazhdoi të vinte rrotull ngadalë edhe dy orë më vonë dhe plaku ishte qullur në djersë dhe ish rraskapitur e i dhimbnin kockat. Veçse tani rrathët sa vinte zvogëloheshin dhe nga prerja e litarit mbi det dukej që peshku ngrihej pa pushim ndërsa notonte.
Kish një orë që plakut i bheshin njolla të zeza para syve dhe djersa i digjte sytë, i digjte plagët sipër syrit dhe në ballë. Njollat e zeza nuk e trëmbnin plakun. Ato ishin normale për një tension të tillë me të cilin ai punonte. Por dy herë rrjesht ndjeu dobësi dhe ju morrën mendtë dhe kjo e shqetësoi.
- Nuk mund ta lëshoj veten dhe të vdes për një peshk të tillë, tha ai. Tani që punën e solla kaq bukur, zoti do të më ndihmojë. Do të them njëqind herë lutjen „Ati ynë" dhe njëqind herë lutjen e Shën Mërisë. Veçse nuk mund t'i them tani.
E zëmë se i thashë, mendoi. Do t'i them më vonë.
Në atë çast ndjeu një goditje të papritur dhe një dridhje të litarit që e mbante me të dy duart. Goditja ishte e mprehtë, e fortë dhe e rëndë.
Po e godit telin ku është lidhur grepi, me shpatën e tij, mendoi plaku. Këtë gjë e prisja. Ai duhet ta bënte këtë gjë. Kjo mund ta beje që te hidhet, megjithëse do të ishte më mirë të vinte rrotull akoma. Kërcimet janë të domosdoshme për të, që të mbushet me ajër. Por pas çdo kërcimi, mund t'i zgjerohet plaga që i ka bërë grepi dhe mund të shkëputet nga grepi.
- Mos u hidh, peshk, tha ai. Mos u hidh.
Peshku e goditi telin edhe disa herë akoma dhe çdo herë, pasi tundte kokën, plaku lëshonte nga pak litar.

Nuk duhet t'ia shtoj dhëmbjen, mendoi. Dhëmbja ime s'ka rëndësi. Unë mund ta kontrolloj veten. Por dhëmbja e tij mund ta bëjë peshkun si të marrë.
Pas pak, peshku pushoi së godituri telin dhe filloi përsëri të vijë rrotull ngadalë. Tani plaku po e mblidhte litarin pak nga pak. Por prapë ndjeu një dobësi. Mori ca ujë deti me dorën e majtë dhe lagu kokën. Pastaj e lagu edhe më tepër kokën dhe fshiu qafën.
- Tani nuk kam më ngërç, tha. Së shpejti ai do të dalë mbi sipërfaqe dhe unë mund të mbahem akoma. Ti duhet të mbahesh. As mos guxo të mendosh se s'mund të mbahesh.
U ul në gjunjë tek bashi dhe për një çast e kaloi litarin përsëri në kurriz. Do të çlodhem në kohën që peshku po vjen rrotull dhe pastaj kur të më afrohet do të çohem dhe do të filloj nga puna, vendosi me vete.
Kishte deshirë të madhe te çlodhej tek bashi dhe ta linte peshkun të bënte një rreth të tepërt, pa e mbledhur litarin. Por kur tendosja e litarit e lajmëroi se peshku u kthye dhe po vinte drejt barkës plaku u ngrit në këmbë dhe filloi të tërheqë litarin duke punuar me të dy duart me radhë dhe duke lëvizur trupin, në mënyrë që ta mblidhte të gjithë.
Kurre s'jam lodhur ndonjehere kaq shume ne jeten time, mendoi, dhe tani u ngrit dhe erë. Por era do më ndihmojë ta çoj peshkun në breg. Kam shumë nevojë për erën.
- Do të çlodhem kur peshku të fillojë rrethin tjetër, tha. E ndjej veten shumë mirë. Pastaj dy a tre rrethe të tjera dhe peshku do të jetë imi.
Kapela prej kashte, i qe rrasur gjer në qafë dhe kur peshku e tërhoqi përsëri litarin, plaku u rrëzua mbi bashin e barkës.
Tani puno ti, peshk, mendoi. Kur të kthehesh do merrem me ty.
Deti nisi të bëjë dallgë të mëdha. Por frynte era që paralajmëronte mot të mirë dhe që atij i duhej për t'u kthyer në shtëpi.

- Do të lundroj nga jugu dhe nga perëndimi, tha. Njeriu nuk humbet kurrë në det dhe ishulli ynë është i gjatë.
Peshku po bënte rrethin e tretë, kur plaku e pa.
Në fillim pa një si hije të zezë që kaloi nënë barkë dhe ju duk aq e gjatë sa që nuk ju besoi syve.
- Jo, tha. S'mund të jetë kaq i madh.
Por ai ishte aq i madh sa ç'ju duk dhe kur mbaroi rrethin e tretë, dolli në sipërfaqe gjithsejt tridhjetë jardë larg nga barka dhe plaku pa bishtin e tij mbi ujë. Bishti ishte më i lartë se një kosë dhe me një ngjyrë vjollce të zbetë, mbi ujin mavi të errët.
Ai u zhduk prsëri dhe kur peshku notoi në një thellsi të vogël, plaku mundi të shikonte gjoksin e tij të madh dhe vijat bojë jargavani mbi të. Fletën e kurrizit e kish të ulur kurse fletët e mëdha të kraharorit i kish të shtrira.
Kur peshku bënte rrethin, plaku mundi t'i shikonte syrin dhe dy peshq të vegjël bojë hiri që notonin rreth tij. Nganjëherë i qepeshin dhe s'i ndaheshin. Nganjëherë iknin me shpejtësi. Nganjëherë notonin plot gëzim nën hien e tij. Ata ishin nga tre këmbë të gjatë secili dhe kur notonin shpejt përdridhnin trupin si ngjalë.
Plaku qe mbytur në djersë dhe jo vetëm nga dielli. Në çdo rreth të ri që peshku e bënte i qetë, ai mblidhte litarin dhe ishte i sigurt se pas dy rretheve te tjerë do të mund t'i ngulte fuzhnjën.
Veçse duhet ta sjell afër, afër, afër, mendoi. Nuk duhet ta godit në kokë. Duhet ta godit në zemër.
- Bëju i qetë dhe'i fortë, o plak, tha.
Në rrethin tjetër u duk kurrizi i peshkut, por ai ishte akoma larg nga barka. Në rrethin tjetër ishte prapë larg por kishte dalë më shumë mbi ujë dhe plaku qe i sigurt se po të mblidhte dhe pak litar, do ta sillte peshkun tek buza e barkës.
Fuzhnjën e kish bërë gati shumë kohë më parë dhe fundin e lëmshit të litarit të hollë që ishte në shportë e kish lidhur tek hallka e bashit.

Peshku po afrohej duke u sjellë rrotull i qetë dhe me pamje të bukur, duke tundur vetëm bishtin e madh. Plaku e tërhoqi sa mundi që ta sillte sa më pranë. Për një çast të vetëm peshku u kthye në ije. Pastaj e drejtoi trupin dhe filloi të bëjë një tjetër rreth.
- E lëviza, tha plaku. E bëra të kthehej në ije.
Ai ndjeu përsëri një ligështi në trup por tani e mbante peshkun e madh duke tendosur litarin me gjithë fuqinë. E lëviza, mendoi. Mbase këtë herë e bëj të kthehet në shpinë. Tërhiqni, duar, mendoi. Mbamëni, këmbë. Mos më lerë, kokë. Shërbemë. Asnjëherë s'më ke lënë. Këtë herë do ta kthej në shpinë.
Por, kur ai vazhdonte të shtrëngonte të gjitha muskujt për ta tërhequr akoma, pa u afruar mirë, peshku lëvizi pak në ije dhe pastaj e drejtoi trupin dhe iku më tej.
- Peshk, tha plaku. Ti për të vdekur që për të vdekur ke. Mos vallë do që edhe unë të vdes me ty?
Kështu si e kam zënë s'kam gjë në vijë, mendoi. Goja i qe tharë sa që nuk fliste dot dhe nuk mundte as të arrinte shishen e ujit. Duhet ta afroj tek buza e barkës këtë herë, mendoi. S'do kem fuqi po të vazhdojë dhe ca. Jo, do të kesh, i tha vetes. Ti ke fuqi për tërë jetën.
Në rrotullimin tjetër plaku pothuaj e afroi. Por peshku e drejtoi prapë trupin dhe notoi ngadalë tutje.
Peshk, ti po më merr në qafë, mendoi plaku. Por ti e ke gjithashtu këtë të drejtë. Kurrë nuk kam parë në jetë gjë më të madhërishme, më të bukur, më të qetë dhe më fisnike, se ti, vëlla. Eja dhe vramë. Mua aq më bën kush nga ne do ta vrasë shoku shokun.
Prapë t'u turbullua koka, mendoi. Duhet ta kesh kokën të kthjellët. Ruaj kthjelltësinë e mëndjes dhe duroi vuajtjet si burrë. Ose si peshk, mendoi.
- Kthjellohu kokë, tha me zë të atillë sa që mezi e dëgjoi dhe vetë. Kthjellohu, të them.

Gjatë dy rrotullimeve të tjera, nuk ndodhi gjë. Nuk di si t'ja bëj, mendoi plaku. Çdo herë i dukej se do t'i binte të fikët. S'di ç'të bëj. Por do ta provoj edhe një herë.

E provoi dhe një herë dhe e ndjeu se po i binte të fikët ndërsa po e kthente peshkun. Peshku drejtoi trupin dhe notoi përsëri ngadalë me bishtin e madh që e tundte në erë.

Do ta provoj përsëri, mendoi plaku, megjithëse duart i qenë mpirë krejt dhe në syt kish mjergull.

E provoi prapë dhe ndodhi e njëjta gjë. Kështu, mendoi, e ndjeu se po e linte jeta, përpara se të fillonte; unë do ta provoj dhe një herë.

Mbledhi të gjithë dhëmbjen dhe gjithçka që i kish mbetur nga fuqia e tij dhe krenarinë që e kish humbur prej kohësh dhe ja vuri përballë agonisë së peshkut dhe peshku u kthye në ije dhe zuri të notojë ngadalë, mënjanë, me bishtin që pothuajse prekte dërrasat e barkës dhe pastaj zuri të kalojë përbri barkës, i gjatë, i lartë, i gjërë, i ergjëntë dhe plot vija bojë vjollce dhe dukej sikur s'kish të mbaruar.

Plaku lëshoi fillin, i vuri këmbën sipër dhe ngriti fuzhnjën aq lart sa mundi dhe me gjithë fuqinë qe kish dhe fuqinë që mundi të mbledhë n atë çast, e nguli në ijën e peshkut, tamam prapa fletës së madhe të gjoksit që ngrihej e lart sa një bojë njeriu. Ai e ndjeu se si hekuri hyri në mish dhe u mbështet mbi të dhe e futi akoma renduar me gjithe peshen e trupit mbi fuzhnjën.

Ahere peshku u gjllërua, megjithëse kishte vdekjen brënda dhe u ngrit lart mbi ujë, duke treguar gjithe gjatësinë dhe gjerësinë dhe gjithe forcen dhe bukurme e tij. U duk sikur qe varur në erë përmbi plakun dhe barkën. Pastaj ra në ujë me zhurmë duke qullur me stërkla barkën dhe plakun.

Plaku ndjeu dobësi të madhe dhe i vinte për të vjellë dhe sytë nuk i shikonin pothuaj fare. Por ai lëshoi litarin e fuzhnjës dhe e la t rrëshqasë midis duarve të plagosura dhe kur ju kthye prapë shikimi, pa se peshku ishte kthyer në shpinë me barkun e

ergjëntë lart. Dorëza e fuzhnjës rrinte pjertas mbi shpatull dhe deti qe skuqur nga gjaku i zemrës së peshkut. Në fillim, njolla ishte e errët, sikur ujët e kaltër të qe mbushur me peshq një milje thellë. Pastaj njolla u hap si një re. Peshku dukej akoma i ergjëntë dhe lëkundej mbi valët.
Plaku e shikonte me kujdes me sytë e mjegulluar. Pastaj e mbështolli dy herë litarin e fuzhnjës tek hallka e bashit dhe e mbështeti kokën mbi dorë.
Mos m'u turbullo moj kokë, tha me ballin e mbështetur tek dërrasat e bashit. Jam një plak i rraskapitur. Por e vrava këtë peshk që e kisha si vëlla dhe tani duhet të punoj si skllav.
Tani duhet të përgatis litarët dhe të bëj nyjet që ta lidh peshkun tek buza e barkës, mendoi. Bile dhe sikur të ishim dy veta dhe sikur ta ulnim barkën nënë ujë për të ngarkuar peshkun dhe pastaj ta nxirnim ujët përsëri, kjo barkë nuk do ta mbante dot peshën e tij. Duhet të përgatis çdo gjë, pastaj ta afroj peshkun dhe ti lidh mirë e mirë dhe të ngre dyrekun me pëlhurën dhe të nisem për shtëpi.
Filloi ta tërhiqte peshkun për ta afruar tek buza e barkës në mënyrë që të mund ti fuste litarin midis verzave dhe qafës dhe t'ia lidhte kokën tek bashi. Dua ta shikoj, mendoi, dhe ta prek me dorë dhe ta marr vesh si është. Ai është pasuria ime. Por jo për këtë arësye dua ta prek. Besoj se ja kam prekur zemrën, mendoi, kur i futi majën e fuzhnjës për herë të dytë. Afroje tani dhe lidhe duke i bër një nyje pranë bishtit dhe një tjetër në mes të trupit që ta puthitësh mirë pas barkës.
- Jepi plak, tha. Mori shishen dhe piu një gllënjkë të vogël uji. Tani që lufta mbaroi duhet të bëj një punë tamam prej skllavi.
Ai hodhi syte lart në qiel! dhe pastaj vështroi peshkun.
Pastaj vështroi diellin me vëmëndje. S'ka shumë kohë që ka kaluar dreka, mendoi. Dhe filloi të ngrihet erë. Fijet tani s'ka nevojë ti rregulloj. Do t'i ngjitim me djalin bashkë kur të kthehem në shtëpi.

- Afrohu, peshk, i tha. Por peshku nuk u afrua. Në vënd
që të afrohej ai lëkundej i qetë mbi valët dhe plaku e çoi barkën
pranë tij.
Kur e afroi fare pranë dhe kur koka e peshkut ishte përballë
bashit, plaku nuk mund t'i besonte syve se ishte aq i madh. E
hoqi litarin e fuzhnjës nga hallka e bashit, e kaloi midis
verzave dhe nofullave te peshkut, e hodhi dy herë rrotull
shpatës, pastaj e kaloi në verzën tjetër, e mbështolli dhe një
herë rreth shpatës dhe, si e bëri nyje të dyfishtë, e lidhi tek
hallka e bashit. Pastaj e këputi litarin dhe shkoi tek kiçi që të
lidhte bishtin. Peshku kish marrë tani ngjyrën e ergjëntë në
vend të ngjyrës origjinale, që ishte e ergjëntë përzier me bojë
vjollce dhe vijat i dukeshin bojë jargavani të zbetë, ashtu si dhe
bishti. Vijat ishin më të gjera se dora e njeriut me gishtat e
hapura dhe syri i peshkut dukej aq indiferent sa dhe pasqyra e
periskopit ose sytë e një shënjtori gjatë procesionit fetar.
- Vetëm kështu mund ta vrisja, tha plaku. Ai e ndjente
veten më mirë pasi piu ujë dhe e dinte që nuk do të humbte
ndjenjat dhe kokën e kish të kthjellët. Me siguri i kalon të pesë
kuintalt, mendoi. Mbase edhe më shumë. N qoftë se nga kjo
peshë nxjerr dy të tretat mish dhe e shes për nëntëdhjetë cent
kilogramin, sa para do nxjerr?
- Për këtë hesap më duhet kalemi, tha. Koka ime s'është
kaq e kthjellët. Por mendoj se Di Maxhua i madh do të ishte sot
krenar per mua. Unë s'e kam kallon e kockës. Por duart dhe
kurrizi më dhëmbin vërtet. Ç'të jetë vallë kjo kallua e kockës?
Mbase e kemi dhe ne këtë gjë pa e ditur që e kemi.
Plaku e lidhi peshkun tek kiçi dhe tek bashi dhe tek mezi i
fronit. Peshku ishte kaq i madh, sa që dukej si një barkë më e
madhe ku qe lidhur barka e plakut. Plaku preu një copë litar
dhe e lidhi nofullën e poshtme të peshkut tek shpata në mënyrë
që të mos i hapej goja dhe që barka të mund të ecte sa më lehtë.
Pastaj ai vuri direkun dhe, si tërhoqi litarin e pēlhurēs me
ndihmën e shkopit, pëlhura e arnuar u fry, barka filloi të lëvizë

dhe gjysmë i shtrirë, tek kiçi, plaku po e drejtonte nga jugëperëndimi.
Ai nuk kish nevojë për kompas për të gjetur nga binte jugperëndimi, i mjaftonte vetëm të dinte se nga frynte era dhe si fryhej pëlhura. Do bëja mirë të lidhja fillin e vogël me grep dhe të nis të ha diçka dhe të pi që të freskohem. Por nuk e gjeti dot grepin dhe sardëlet ishin prishur. Kështu që ai hapi me shkop një grumbull leshterikësh të verdhë, ndërsa kalonin përbri, dhe i shtrydhi në mënyrë që karavidhet e vogla që ishin midis tyre, të binin mbi dërrasat e barkës. Ato ishin më shumë se një duzinë dhe hidheshin e lëviznin këmbët si pleshtat e rërës. Plaku ua hoqi kokat duke i kapur me gishtin e madh dhe gishtin tregues dhe i hëngri duke i përtypur me gjithë guacka dhe bisht. Ato ishin shumë të vogla por plaku e dinte se ishin të ushqyeshme dhe kishin shije të mirë.
Plaku kish akoma sa për të pirë dy herë ujë dhe piu një të katërtën e ujit pasi hëngri karavidhet. Barka ecte mirë megjithëse duhej të çante rrymën dhe plaku e drejtonte timonin me bëryl. Kështu shikonte gjithmonë peshkun dhe mjaftonte që të shihte duart e tij apo të ndjente kurrizin që e kish mbështetur tek kiçi, që të kuptonte se e gjithë kjo kish ndodhur vërtet dhe nuk ishte një ëndër. Një herë, tamam afër fundit, kur ai e kish ndjerë veten shumë keq, mendoi se ndoshta kjo ishte një ëndër. Pastaj kur kish parë peshkun që kish dalë nga ujët dhe kish qëndruar i varur në qiell para se të binte, ai qe i sigurt se kjo ishte çudia m e madhe që kish parë dhe nuk ju besoi syve. Ahere sytë nuk i shikonin mirë, kurse tani shikonte aq mirë sa dhe më parë.
Tani e dinte se peshku ishte vërtet dhe se duart dhe kurrizi i tij nuk ishin një ëndër. Duart do të më shërohen shpejt, mendoi. Gjaku që më rodhi i ka pastruar plagët dhe uji i kripur do të m'i shërojë. Ujët e zi të rrymës së vërtetë është shëronjësi më i madh në botë. Vetëm ta kem kokën e kthjellët. Duart e bënë punën e tyre dhe tani lundrojmë mirë. Peshku e mban gojën

mbyllur dhe bishtin drejt përpjetë dhe ne lundrojmë si dy vellezër. Në kokën e plakut u bë një turbullirë e vogël dhe deshi të dinte në se ishte ai që po e sillte peshkun apo peshku që po e sillte atë. Në qoftë se do ta tërhiqja peshkun të rimorkuar pas barkës kj'o çështje do të ishte e qartë. Ose në qoftë se peshku do të ishte brënda në barkë, me dinjitetin e humbur krejt, prapë çështja do të ishte e qartë. Por ata lundronin bashkë të lidhur me njeri tjetrin dhe plaku mendoi se le ta tërhiqte peshku atë, në qoftë se peshkut kështu i pëlqente. Unë ja kalova vetëm me dinakëri dhe ai s'kish ndër mënd të më bënte ndonjë të keqe.

Ata lundronin pa pushim dhe plaku lante duart në ujët e kripur dhe përpiqej të kish kokën të kthjellët. Lart përmbi tufat e reve kishte re të tjera të pambukta dhe plaku e dinte se era do të frynte gjithë natën. Plaku nuk i hiqte sytë nga peshku që të sigurohej se nuk qe ne ëndër. Një orë më vonë, e sulmoi peshkaqeni i parë.

Peshkaqeni nuk e sulmoi rastësisht. Ai kish dalë nga thellësia e ujit në kohën që reja e zezë e gjakut qe dëndësuar dhe ishte shpëndarë deri në një milje thellë në det. Ai doli shpejt dhe, pa u trembur fare, duke çarë sipërfaqen e kaltërt të ujit dhe duke shkëlqyer në diell. Pastaj u zhyt prapë në det dhe ndjeu erën e gjakut dhe zuri të notonte pas gjurmës që linte peshku me barkën.

Nganjëherë e humbiste gjurmën. Por e nuhaste prapë, ose binte drejt më të dhe notonte shpejt prapa saj. Ky ishte një peshkaqen i madh Mako, që mund të notonte aq shpejtë sa peshku më i shpejtë dhe që gjithçka e kish të bukur, me përjashtim të nofullave. Kurrizin e kish të kaltër si peshku-shpatë dhe barkun bojëhiri të ergjëntë dhe lekurën të lëmuar e të bukur. I ngjante peshkut shpatë, me përjashtim të nofullave të mëdha, që i mbante të shtrënguara fort ndërsa notonte me shpejtësi nënë sipërfaqen e detit, duke çarë ujët drejt me fletën e lartë të shpinës. Brenda buzëve t dyfishta, e të shtrënguara të

nofullave, kish tetë radhë dhëmbë të ngulura shtrembër. Ato nuk ishin si dhëmbët e zakonëshme piramidalë të shumicës së peshqëve. Ato u ngjanin gishtave të njeriut kur i përthyen si kthetra. Ishin të gjatë, pothuaj sa gishtat e plakut dhe kishin majën t mprehtë si brisku nga të dy anët. Ky ish një peshk që ishte krijuar të ushqehej me të gjithë peshqit e detit, edhe me ata qe ishin po aq te shpejtë dhe te fortë dhe të armatosur dhe që nuk trembeshin nga asnjë armik. Tani ai shpejtonte të ngjitej lart ndërsa ndjente erën e gjurmës së freskët dhe fleta e kaltër e shpinës çante ujët.

Kur plaku e pa, e kuptoi se ky ish një peshkaqen që nuk ka frikë nga asgjë dhe që bën atë që do. Plaku bëri gati fuzhnjën dhe lidhi litarin, ndërsa priste që peshkaqeni të afrohej. Litari qe i shkurtër sepse kish prerë një copë për të lidhur peshkun. Tani plaku e kish kokën të kthjellët dhe në rregull dhe ai ishte plot vendosmëri, por kishte pak shpresë. Gjer këtu puna shkoi kaq mirë sa që kështu s'kish se si të vazhdonte, mendoi. I hedhi një sy peshkut të madh ndërsa përgjonte peshkaqenin që po afrohej. Do të ishte mirë që kjo të qe ëndër, mendoi. Nuk mund ta pengoj të më hidhet, por ndoshta mund ta vras.

Dentuso, mendoi. E hëngërt mortja tët ëmë.

Peshkaqeni iu afrua me shpejtësi kiçit dhe kur ju vërsul peshkut, plaku pa gojën e hapur dhe sytë e çuditshëm dhe dëgjoi se si kërcitën dhëmbët e mprehtë në mish, tek ju hodh peshkut pak më lart se bishti. Koka e peshkaqenit ishte mbi ujë dhe shpinën e kish jashtë dhe plaku dëgjoi zhurmën e lëkurës dhe të mishit të peshkut të madh, që po shqyheshin nga nofullat, në kohën kur e nguli fuzhnjën mbi kokën e peshkaqenit në vëndin ku kryqëzohej linja që bashkonte dy sytë e tij me linjën e drejtë të hundës. Në të vërtetë linjë nuk kishte. Ishte vetëm koka e rëndë, e kaltër, konike dhe sytë e mëdhenj dhe nofullat kërcitse, që nguleshin dhe gëlltisnin çdo gjë. Por ky ishte vendi ku ndodhej truri dhe plaku goditi atje. Ai goditi me duart e prera e të gjakosura, duke e ngulur thellë

fuzhnjën me tërë forcën. E goditi pa shpresë por me vendosmëri dhe plot zemërim.
Peshkaqeni u rrotullua dhe plaku pa se syri i tij ishte pa jetë dhe pastaj ai u rrotullua prapë, duke e mbështjellur vehten dy herë me litarin. Plaku e kuptoi se ai ngordhi por peshkaqeni nuk donte ta pranonte këtë gjë. I kthyer në shpinë, me bishtin që godiste dhe me nofullat kërcëllitëse, peshkaqeni rrihte ujët si një motoskaf. Atje ku godiste me bisht, ujët u bë i bardhë dhe tre të katërtat e trupit i dukej mirë mbi ujë, në kohën kur litari u tendos, u drodh dhe pastaj u këput.
- Ai mori nja pesëmbëdhjetë kilo mish, tha plaku me zë të lartë. Mori fuzhnjën time dhe të gjithë litarin, mendoi, dhe tani peshku im u gjakos përsëri dhe do na ndjekin të tjerë peshkaqenë.
Plaku nuk donte ta shikonte më peshkun tani që ishte shëmtuar. Kur e kishin sulmuar peshkun ju duk sikur e sulmuan atë vetë.
Por sidoqoftë unë e vrava peshkaqenin që sulmoi peshkun tim, mendoi. Dhe ai ishte dentuso më i madh që kam parë ndonjë herë. Dhe e di Perëndia sa peshkaqenë të mëdhenj kam parë në jetë.
E kisha punën kaq mirë, sa që s'mund ta vazhdonte kështu, sepse e mira nuk vazhdon gjatë. Do të doja që e gjithë kjo të ishte një ëndër dhe që unë të mos kisha kapur kurrë këtë peshk dhe të flija i vetëm mbi shtratin tim, mbi gazetat.
- Por njeriu nuk është krijuar për të pësuar është e vetmja gjë që më ka mbetur. Kjo disfatë, tha. Njeriun mund ta asgjësosh por jo ta mposhtësh. Megjithatë më vjen keq që e vrava peshkun, mendoi. Tani të keqen e kam përpara dhe unë s'kam tani as fuzhnjën. Dentuso qe i egër dhe i shkathët dhe i fortë dhe i zgjuar. Por unë isha më i zgjuar se ai. Ndofta jo, mendoi. Ndofta unë isha vetëm më i armatosur.
- Mos u mendo, plak, tha me zë të lartë. Lundro në drejtimin që ke marrë dhe përballo të keqen kur të vijë.

Por unë duhet të mendoj, mendoi. Sepse kjo dhe bejsbolli. Kam qejf ta di se a do t'i pëlqente Di Maxhios së madh, mënyra se si e godita peshkaqenin në tru. Kjo s'ishte ndonjë gjë e madhe, mendoi. Çdo njeri mund ta bënte. Por ti kujton duart e mia më penguan aq sa të pengon kallua e kockës? Këtë s'mund ta di. Asnjëherë s'më ka psuar ndonjë të keqe thembra e këmbës, me përjashtim të asaj here kur më kafshoi peshku elektrik, kur unë e shkela, ndërsa po lahesha, dhe që m'u paralizua këmba gjer te gjuri dhe që më dhëmbi aq sa nuk e duroja dot.

- Mendo ndonjë gjë më të gëzueshme, o plak, tha. Çdo minutë që kalon je më afër shtëpisë. Tani që humbe pesëmbëdhjetë kile peshk, lundron më lehtë.

Plaku e dinte mirë se ç'mund të ndodhte kur të arrinte në mezin e rrymës. Por s'kish ç'të bënte.

- Ke ç'të bësh tha me zë të lartë. Mund të lidh thikën në njerën lopatë.

Kështu bëri, duke mbajtur timonin nënë dorë, dhe duke shkelur me këmbë litarin e pëlhurës.

- Ja pra, tha. Vërtet jam plak tani. Por nuk jam i çarmatosur.

Era frynte tani e freskët dhe ai lundronte shpejt. Vështronte vetëm. pjesën e përparme të peshkut dhe shpresa ju kthye përsëri.

Është marrëzi të mos kesh shpresë, mendoi. Veç kësaj, besoj se kjo është mëkat. Mos mendo për mëkatin, tha me vete. Tani ke telashe të tjera, përveç mëkatit. Nga mëkatet nuk kuptoj shumë.

Unë nuk i kuptoj mirë mëkatet dhe s'ma merr mendja që besoj në to. Ndoshta bëra mëkat që vrava peshkun. Besoj se mëkat është megjithëse e vrava që të nxjerr bukën dhe që të ushqehen me të shumë njerëz. Por në fund të fundit, çdo gjë që bën është mëkat. Mos mendo për mëkatet. Është shumë vonë për këtë gjë dhe ka plot njerëz që paguhen për tu marrë me

mëkatet. Le të mendojnë ata për to. Ti ke lindur që t jesh peshkatar ashtu si dhe peshku ka lindur që të jetë peshk. Shën Pjetri qe peshkatar ashtu si dhe babai i Di Maxhios së madh ... Por i pëlqente të mendonte për të gjitha gjërat që kish rreth e rrotull dhe gjersa nuk kish asgjë për të lexuar dhe nuk kishte radio, mendohej shumë dhe tani vazhdonte të vriste mëndjen për mëkatin. Ti nuk e vrave peshkun vetëm që të mos vdesësh urije dhe që ta shesësh për të nxjerrë bukën, mendoi. Ti e vrave atë nga krenaria dhe sepse je peshkatar. Ti e deshe peshkun sa ishte gjallë dhe e do akoma edhe tani qe vdiq. Ne qoftë se e deshe do të thotë se nuk bëre mëkat që e vrave. Apo ndoshta mëkati është më i madh?

- Ti po e vret mëndjen kaq shumë, o plak, mendoi.

Por ti e vrave me gëzim dentuson, tha me vete. Ai ushqehet duke vrarë peshq si dhe ti. Ai huk i ha kërmat dhe nuk është i pangopur si janë gjithë peshkaqenët. Ai është i bukur dhe fisnik dhe nuk trëmbet nga asgjë.

- E vrava atë për të mbrojtur veten, tha plaku me zë të lartë. Dhe e vrava me mjeshtëri.

Përveç kësaj, mendoi, çdo gjë në botë vret diçka tjetër në ndonjë farë mënyre. Peshkimi më vret mua pikërisht në kohën që më ushqen. Djali më mban mua gjallë, mendoi. Nuk duhet ta gënjej veten kaq shumë.

U përkul nga buza e barkës dhe nduku një copë mish gjysmë të këputur, në vendin ku kish kafshuar peshkaqeni. E përtypi dhe vuri re cilësinë dhe shijën e mir. Ishte i fortë dhe i lëngshëm si mish kau, veçse nuk qe i kuq. Nuk ishte pënjë-pënjë dhe ai e dinte se në treg do t'ia paguanin me çmimin më të lartë. Veçse plaku nuk mundte në asnjë mënyrë që të ndalonte përhapjen e erës së mishit mbi det dhe e dinte se ora e keqe po afrohej.

Era frynte pa pushim. Ajo ishte kthyer pak nga verilindja dhe plaku e dinte se kjo do të thoshte se era nuk do të pushonte. Plaku hidhte sytë përtej por nuk shikonte gjkund as pëlhura,

as direkë apo tym vaporësh. Dukeshin vetëm peshqit fluturues që fluturonin nga të dy anët e bashit të barkës dhe njollat e verdha të leshterikëve. Bile as zogj nuk shikonte.
Kish dy orë qe lundronte, shtrire tek kiçi dhe ngandonjëherë përtypte ndonjë copë nga mishi i marlinit, duke u përpjekur të çlodhej e të bëhej i fortë, kur pa njerin nga të dy peshkaqenët.
Aj, tha me zë të lartë. Kjo fjalë nuk kish ndonjë kuptim dhe ndoshta ajo ishte tamam si thirrja që mund të lëshojë pa dashur një njeri kur ndjen se gozhda ja ka shpuar dorën e ja ka mbërthyer në një dërrasë.
Galanos, tha me zë të lartë. Vështroi fletën e dytë që doli mbi ujë pas të parës dhe e kuptoi se këta ishin peshkaqen hundështypur, me fletë bojë kafe në form trekëndëshi dhe me lëvizje të gjera të bishtit. Ata kishin ndjerë erën e mishit dhe ishin turbulluar dhe në turbullim e sipër nga uria e madhe e kishin humbur dhe e kishin gjetur gjurmën e erës përsëri. Tani po afroheshin vazhdimisht.
Plaku e lidhi fort pelhurën dhe fiksoi timonin qe tē mos lëvizte. Pastaj ngriti lopatën ku kish lidhur thikën. E ngriti me ngadalë; sepse duart nuk e duronin dhëmbjen. I hapi gishtat dhe i mbylli përsëri që t'i çmpinte. Pastaj e shtrëngoi lopatën fort, në mënyrë që duart ta ndjenin të gjithë dhëmbjen pëmjëheresh dhe të mos e tradhëtonin më vonë dhe ndërkaq ndiqte me sy peshkaqenët që po vinin. Tani ai shihte kokat e tyre me majë të shtypur dhe hundë të gjerë dhe fletët e kraharorit me nga një vijë të bardhë. Ata ishin peshkaqenë të neveritshëm, qe mbanin erë të keqe, ngrënës kufomash dhe vrasës dhe kur ishin të ritur, mund të kafshonin lopatën ose bishtin e timonit t barkës. Këta ishin ata peshkaqenë që ju kafshojnë e ju presin këmbët breshkave kur ato flenë mbi sipërfaqen e detit dhe që mund t sulmojnë edhe njeriun në ujë, kur janë të uritur, bile edhe nē qoftē se njeriu nuk mban erën e gjakut ose mishit të peshkut.

Aj, tha plaku. *Galanos*, ejani *galanos*.
Ata erdhën. Por nuk erdhën ashtu si kish ardhur peshkaqeni Mako. Njeri u kthye dhe i humbi nga sytë duke u zhytur nënë barkë dhe plaku ndjeu se si barka u drodh kur peshkaqeni kafshoi dhe nduku peshkun. Tjetri vështronte plakun me sytë e tij të vegjël të verdhë dhe pastaj u afrua shpejt me nofullat e hapura në formë gjysmë rrethi që t'i vërsulej peshkut në vendm ku e kish kafshuar dentuso. Plaku e shihte qartë linjën që fillonte nga maja e kokës bojë kafe dhe shkonte në shpinë, atje ku truri bashkohet me shtyllën kurrizore dhe e nguli thikën me anë të lopatës, pikërisht në atë vënd; pastaj e nxorri dhe e nguli përsëri në sytë e verdhë si të maces të peshkaqenit. Peshkaqeni u shkëput nga peshku dhe rrëshqiti poshtë, duke gëlltitur copën që kish kafshuar, ndërsa po ngordhte.
Barka dridhej akoma nga kërdia që bënte mbi peshkun peshkaqeni tjetër dhe plaku e ktheu pëlhurën në atë mënyrë që barka të kthehej anash dhe peshkaqeni të dilte nga ujët. Kur e pa peshkaqenin, u përkul nga buza e barkës dhe e goditi.
E goditi në mish por lëkura e peshkaqenit ishte kaq e fortë sa që nuk e la thikën të futej. Nga goditja, plakut i dhëmbën jo vetëm duart por dhe shpatullat. Por peshkaqeni u vërsul shpejt me kokën mbi ujë dhe plaku e goditi mu në mes të kokës së tij me majë të shtypur, ndërsa turiri i peshkaqenit doli nga ujët dhe iu qep peshkut. Plaku e shkuli thikën dhe e goditi përsëri tamam në vendin ku e kish goditur më parë. Peshkaqeni akoma varej tek peshku me nofullat e shtrënguara dhe plaku e goditi në syrin e majtë. Peshkaqeni akoma nuk shqitej nga peshku.
- S'do? tha plaku dhe i nguli thikën midis trurit dhe shtyllës kurrizore. Kjo ishte një goditje e lehtë për plakun dhe ai ndjeu se si thika preu kërcën. Plaku e ktheu lopatën dhe e futi thikën midis nofullave të peshkaqenit, që t'ja hapte. E rrotulloi thikën dhe kur peshkaqeni rrëshqiti e u shkëput nga peshku tha:

- Shko poshtë, galano. Brëshqit një milje thellë. Shko dhe shiko mikun tënd apo mbase nënën tënde.
Plaku fshiu thikën, dhe e lëshoi lopatën poshtë. Pastaj rregulloi pëlhurën dhe vela u fry nga era dhe plaku e ktheu barkën në drejtimin e mëparshëm.
- Ata me siguri morën një të katërtën e peshkut dhe mishin më të mirë, tha me zë të lartë. Do të doja që e gjithë kjo të ishte një ëndër dhe që kurrë mos ta kisha zënë këtë peshk. Më vjen keq për këto që ndodhën, o peshk. Çdo gjë po më vete ters. Plaku pushoi dhe tani nuk donte më ta shikonte peshkun. Pa gjak dhe i lagur peshku kishte ngjyrën e pluhurit të ergjëntë që mbulon pasqyrat nga prapa dhe vijat i dukeshin, akoma.
- Nuk duhej të kisha shkuar kaq larg, o peshk tha. Kjo s'ishte e mirë as për mua as për ty. Më vjen keq, o peshk. Ki mëndjen, i tha vetes. Shiko mos është këputur litari me të cilin ke lidhur thikën. Pastaj rregulloje dorën sepse ka akoma shumë për të bërë.
- Sikur të kisha gurin për të mprehur thikën, tha plaku pasi kontrolloi litarin te bishti i lopatës. Duhej ta kisha marrë gurin me vete. Ti duhej të kishe marrë shumë gjëra me vete, mendoi. Po ti nuk i more, o plak. Tani s'është koha të mendosh për ato që nuk i ke. Mendo se ç'mund të bësh me ato që ke.
- Po më jep shumë këshilla të mira, tha me zë të lartë. Më mërzite me to.
E mbante timonin me bërryl dhe i lagte të dy duart në ujë ndërsa barka ecte përpara.
- Zoti e di se sa xhvati peshkaqeni i fundit, tha. Por peshku tani është më i lehtë. Plaku nuk donte as ta sillte ndërmënd barkun e gjymtuar të peshkut. Ai e dinte se në çdo goditje që kish tronditur barkën, peshkaqeni kishte këputur nga një copë mish dhe se peshku tani linte pas një gjurmë si një rrugë të madhe ne mes të detit, pas të cilës mund të vraponin gjithë peshkaqenët e oqeanit.

Ky ish një peshk i tillë q mund të mbante një njeri me bukë gjithë dimrin, mendoi. Mos mendo për këtë. Çlodhu tani dhe mundohu të rregullosh duart që të mbrosh atë që ka mbetur. Era e gjakut të duarve të mia nuk është asgjë ndaj gjithë kësaj ere që lë peshku mbi det. Veç kësaj, duart s'më lëshojnë më gjak. S'kam më të prera t mëdha. Gjaku që më rodhi ma shpëtoi dorën e majtë nga ngërçi.
Për ç'gjëra mund të mendoj tani? tha me vete. Për asgjë. Nuk duhet të mendoj asgjë dhe duhet të pres peshkaqenët e tjerë. Do të doja që kjo të ishte vërtet një ëndër, mendoi. Po kush e di? Mund të më kthehet për mbarë.
Peshkaqeni tjeter që u afrua ishte vetëm dhe hundë shtypur si të parët. Ai u afrua si derri tek korita, në qoftë se derri do të kish një gojë aq të gjerë sa të fusje kokën. Plaku e la të sulmonte peshkun dhe pastaj i nguli thikën e lidhur tek lopata, në tru. Por peshkaqeni u hodh prapa duke u vërtitur dhe thika u thye.
Plaku u ul tek timoni. Ai bile as që e pa dot peshkaqenin e madh që po fundosej ngadalë në ujë, duke u zvogëluar në fillim pak, pastaj duke u zvogëluar akoma deri sa u bë fare i vockël Kjo gjë gjithmonë e magjepste plakun. Por tani ai as nuk e vuri re.
- Tani më ka mbetur kanxha, tha. Po ajo nuk të hyn shume ne punë. Kam edhe dy lopatat dhe timonm dhe shkopin e shkurtër.
Tani më mposhtën, mendoi. Jam tepër plak që të vras peshkaqenët me shkop.Por unë do të përpiqem për deri sa kam lopatat dhe shkopin e shkurtër dhe timonin.
I futi duart në ujë që t'i lagte. Po afronte muzgu dhe ai nuk shikonte asgjë përreth përveç qiell e det. Era frynte më fort se më parë dhe ai shpresonte se së shpejti mund të shihte tokën.
- U lodhe, o plak, tha. T'u lodh shpirti.
Peshkaqenët e sulmuan përsëri para se të perëndonte dielli.

Plaku pa fletët bojkafe që po afroheshin nëpër gjurmën që duhej të linte peshku në ujë. Ata tani nuk ecnin më as në gjurmë. Ata po i afroheshin barkës drejt për drejt duke notuar përbri njeri tjetrit.
Plaku fiksoi timonin, lidhi pëlhurën dhe kërkoi nn kiçin e barkës të gjente shkopin. Shkopi qe copë e një lopate të thyer, gati një metër i gjatë. Plaku mund ta përdorte mirë vetëm me një dorë, nga shkaku i dorezës, dhe tani e kapi fort me dorën e djathtë, duke tundur grushtin, ndërsa vështronte peshkaqenët që po vinin. Të dy ishin *galanos.*
Duhet ta lë të parin të kapet pas peshkut dhe pastaj ta godit në majën e hundës ose drejt e në kokë, mendoi.
Dy peshkaqenët u afruan bashkë dhe kur pa se ai që ishte më afër i hapi nofullat dhe i futi ne ijen e argjentë të peshkut, plaku ngriti shkopin lart dhe i mëshoi fort dhe e goditi në kokën e shtypur. Atij ju duk sikur shkopi goditi në llastikë të fortë. Por ndjeu gjithashtu se sa të fortë e kish kockën dhe e goditi peshkaqenin edhe një mbi majën e hundës dhe peshkaqeni u shqit nga peshku dhe rrëshqiti poshtë.
Peshkaqeni tjetër, kish mundur t largohej dhe tani po vinte përsëri me nofullat e hapura. Plaku pa coprat e mishit të peshkut që i vareshin të bardha nga qoshet e nofullave në kohën që peshkaqeni kafshoi peshkun dhe i mbylli nofullat. Plaku anoi trupin dhe e goditi vetëm në kokë dhe peshkaqeni i nguli sytë dhe këputi një copë mish. Plaku e goditi prapë me shkop kur po shkëputej nga peshku për të gëlltitur mishin dhe ju duk se goditi vetëm një llastikë të rëndë e të fortë.
- Eja *galano*, tha plaku. Afrohu prapë peshkaqeni kafshoi peshkun dhe i mbylli nofullat goditi porsa kërciti nofullat. E goditi rëndë duke e ngritur shkopin sa mundi. Këtë herë ndjeu kockën e kafkës së trurit dhe goditi përsëri po në atë vënd ndërsa peshkaqeni shkëputi një copë tjetër nga peshku dhe rrëshqiti i trullosur.

Plaku vështroi mos delnin përsëri por asnjë nga peshkaqenët nuk u duk. Pastaj pa njerin që po vinte vërdallë mbi sipërfaqe. Fletën e tjetrit nuk e shikonte.
As që shpresoja se mund t'i vras, mendoi. Këtë gjë mund ta bëja dikur. Por i sakatova keq që të dy dhe asnjeri prej tyre besoj nuk e ndjeu veten mirë. Po ta kisha përdorur shkopin me të dy duart do ta kisha vrarë të parin me siguri. Edhe në këtë moshë, mendoi.
Plaku nuk donte ta shikonte peshkun. E dinte se gjysma e tij ishte zhdukur. Dielli kish perënduar në kohën që plaku kish luftuar me peshkaqenët.
- Së shpejti do ngryset, tha. Ahere me siguri do të shoh dritat e Havanës. Në qoftë se kam ikur shumë nga lindja ahere do të shoh dritat e ndonjë prej plazheve të rinj.
Tani nuk mund të jem larg nga bregu, mendoi. Besoj se atje asnjeri nuk është shqetësuar tepër. Djali natyrisht do të jetë shqetësuar. Por jam i sigurt se ai ka besim tek unë. Shumë nga peshkatarët e vjetër do jenë shqetësuar. Gjithashtu dhe shumë të tjerë. Jetoj në një qytet të mirë.
Ai nuk mund të bisedonte më me peshkun sepse peshku ishte gjymtuar keq. Pastaj i erdhi diçka në mëndje.
- 0 gjysmëpeshk, i tha. 0 ish peshk. Më vjen keq që shkova tepër larg në det. Të shkatërrova ty dhe veten. Por ne, unë dhe ti, kemi vrarë shumë peshkaqenë dhe kemi sakatuar shumë të tjerë. Sa ke vrarë gjatë jetës tënde, o peshk plak? Ti nuk e mban më kot atë shpatë mbi krye.
I pëlqente të mendonte për peshkun dhe të mendonte se ç'mund t'i bënte ky peshkaqenit po të notonte i lirë. Duhej të kisha prerë shpatën e tij dhe të luftoja me të, mendoi. Por nuk kisha as sëpatë dhe nuk kisha as thikë.
Në qoftë se do t'i prisja shpatën dhe ta lidhja pastaj tek lopata, ç'armë do dilte! Ahere ne mund t luftonim të dy bashkë krah për krah. Ç'do të bësh sikur peshkaqenët të sulmojnë natën? Ç'mund të bësh?

- Të luftosh me ta, tha. Do të luftoj gjersa të vdes.
Por tani në errësirë ku nuk dukeshin as drita dhe as zjarre dhe frynte vetëm era që tendoste pëlhurën pa pushim, ai mendoi se mbase kish vdekur. Bashkoi të dy duart dhe ndjeu pellembët. Ato nuk kishin vdekur dhe ai mund te ndillte dhëmbjen domethënë jetën duke i hapur dhe duke i mbyllur gishtat. E mbështeti kurrizin tek kiçi i barkës dhe e kuptoi që nuk kish vdekur. Shpatullat ja thanë këtë gjë.
Duhet të them të gjitha lutjet që premtova, se do të thoshja po të kapja peshkun, mendoi. Por tani jam tepër i rraskapitur. Më mirë të marr thesin dhe të mbuloj supet.
U shtri tek kiçi dhe po drejtonte barkën dhe po priste të çfaqeshin dritat në hapësirën e errët. Më ka mbetur gjysma, mendoi. Mbase do të kem fatin ta çoj gjysmën në shtëpi. Do të ketë fat dhe për mua. Jo, tha. Ti e shqelmove fatin tënd kur shkove kaq larg në det.
- Mos u bëj budalla, tha me zë të lartë. Dhe mbaje e mos e le timonin. Ti mund të kesh akoma fat.
- Do të doja të bleja ca fat sikur të shitej gjëkund, tha.
Me se mund ta bleja? pyeti veten. A mund ta bleja me fuzhnjën e humbur dhe me thikën e thyer dhe me duart e plagosura?
- Mund ta bleje, tha. Ti u përpoqe ta bleje fatin me tetëdhjetë e katër ditët në det. Dhe pothuajse ta shitën.
S'duhet të mendoj marrëzira, tha me vete. Lumturia është një gjë që vjen në shumë forma dhe kush mund ta dijë si çfaqet? Do të bleja ca lumturi në çfarëdo forme që të çfaqej dhe ta paguaja aq sa të më kërkonin. Dua t shoh vezullimet e dritave, mendoi. Dua dhe shumë gjëra të tjera. Por kjo është një gjë që e dua tani. U përpoq të zinte vënd më rehat tek timoni dhe nga dhëmbja që ndjeu e kuptoi se nuk kishte vdekur.
Vezullimet e dritave të qytetit i pa aty nga ora dhjetë e mbrëmjes. Në fillim ato mezi u dukën të zbeta ashtu si ndriçimi i qiellit përpara se të dalë hëna. Pastaj filluan të duken më qartë

mbi oqeanin që tani ish dallgëzuar nga era e cila sa vinte frynte më fort.Plaku lundronte drejt dritave dhe mendonte se tani, së shpejti, duhej të dilte mbi rrymën e Gulfstrimit.
Tani çdo gje mori fund, mendoi. Ata besoj do të më sulmojnë përsëri. Por ç'mund të bëjë një njeri kundër tyre, pa armë, në errësirë?
Ishte si i mpirë dhe i çante gjithë trupi dhe plagët e tij dhe të gjitha gjymtyrët e tendosura i dhimbnin nga t ftohtit e natës. Kam shpresë se nuk do të luftoj përsëri, mendoi. Kam shumë shpresë se nuk do të luftoj prapë.
Në mesnatë ai luftoi dhe këtë herë e dinte se lufta qe e kotë. Ata erdhën në tufë dhe ai mund të dallonte vetëm vijat që bënin fletët e tyre në ujë dhe ndriçimin fosforik që lëshonin trupat e tyre tek i vërsuleshin peshkut. Plaku godiste me shkop kokat e tyre dhe degjonte kërcitjen e nofullave dhe ndjente se si dridhej barka kur ata e kafshonin peshkun nga poshtë. Ai godiste i dëshpëruar në diçka që nuk e shihte por vetëm e dëgjonte dhe e ndjente kur befas dikush ja rrëmbeu shkopin dhe shkopi ju zhduk.
Plaku shkuli timonin nga vendi dhe goditi me të djathtas e majtas, duke e mbajtur me të dy duart dhe duke e ngritur dhe ulur vazhdimisht në errësirë. Por ata ishin tani tek bashi dhe vërsuleshin njeri pas tjetrit dhe ne tufe, duke xhvatur copra mishi që shëndritnin poshtë në det, ndërsa ktheheshin që të vërsuleshin përsëri.
Njeri nga peshkaqenët, erdhi më në fund gjer te koka e peshkut dhe plaku e kuptoi se çdo gjë mori fund. Goditi me timon kokën e peshkaqenit, në vendin ku nofullat ishin kapur fort pas kockës së rëndë të kokës së peshkut, të cilën peshkaqeni nuk mund ta shkulte dot. E goditi një herë edhe një herë edhe një herë tjetër. Plaku dëgjoi si u thye timoni dhe e goditi peshkaqenin me bishtin e thyer. E ndjeu se si bishti u fut në mish dhe duke e ditur se qe i mprehtë, goditi përsëri me të.

Peshkaqeni u shqit dhe u rrotullua tutje. Ky ishte peshkaqeni i fundit i tufës që erdhi. Ai s'kish më ç'të hante.
Plaku merrte tani frymë me zor dhe ndjeu një shije të çuditëshme në gojë. Ishte diçka e ëmbël që i kujtoi enët prej bakri dhe u tremb për një çast. Por paspak nuk e ndjeu më. Pështyu në oqean dhe tha:
- Hajeni këtë, galanos. Dhe pafshi n ëndër sikur keni vrarë një njeri.
E dinte se tani ishte mposhtur përfundimisht dhe pa shpresë dhe shtoi tek kiçi dhe gjeti copën e thyer të timonit, e futi në vendin e timonit dhe e pa se mund të drejtonte me të barkën. Hodhi thesin mbi supe dhe e solli barkën në drejtimin e mëparshëm. Lundronte lehtë dhe nuk kishte asnjë mendim në kokë dhe nuk ndjente më asgjë. Tani aq i bënte dhe po lundronte që të arrinte sa më shpejt në bregun ku kish shtëpinë. Natën peshkaqenët sulmuan skeletin e peshkut si ata që rrëmbejnë thërrimet nga tryeza. Plaku nuk e çante kokën më për ta dhe nuk e çante kokën më parë asgjë, por vetëm drejtonte barkën. Vetëm vuri re se sa lehtë dhe sa mirë lundronte barka tani që nuk e kish më peshën e madhe të peshkut përbri.
Ç'barkë e mirë, mendoi. Është e saktë dhe e padëmtuar fare me përjashtim të timonit. Timoni ndreqet lehtë.
E kuptoi se tani lundronte mbi rrymën dhe po shihte dritat e plazheve dhe kurorteve gjatë bregut. Tani e dinte ku ndodhej dhe e dinte që rruga për në shtëpi pothuaj kish marrë fund.
Era sidoqoftë është mikesha jonë, mendoi. Pastaj, paspak, shtoi: Edhe deti i madh me miqtë dhe armiqtë tonë bashkë. Dhe shtrati, mendoi. Shtrati është miku im. Pikërisht shtrati. Shtrati është një gjë e madhe. E ndjen veten të lehtësuar kur je mposhtur, mendoi. Asnjëherë s'e kam ditur që e ndjen veten kaq të lehtësuar. Dhe kush të mposhti ty, mendoi.
- Askush, tha me zë të lartë. Vetëm se shkova tepër larg.

Kur hyri ne skelën e vogel, dritat e Terracës ishin shuar dhe ai e dinte se të gjithë kishin rënë të flinin. Era sa vente ngrihej më shumë dhe tani frynte fort. Megjithatë në skelë kish qetësi dhe plaku e afroi barkën tek zalli nënë shkëmbinjtë. S'kish njeri që ta ndihmonte, kështu që e tërhoqi barkën sa mundi. Pastaj zbriti dhe e lidhi barkën tek shkëmbi.
Hoqi direkun dhe e mbështolli pëlhurën dhe e lidhi. Pastaj vuri direkun në sup dhe zuri të ngjitej. Ahere e kuptoi se sa shumë ishte raskapitur. Ndaloi për një çast dhe ktheu kokën pas dhe në dritën e fenerit të rrugës pa bishtin e madh të peshkut që ngrihej i lartë pas kiçit të barkës. Pa boshtin kurrizor të çveshur e të bardhë dhe hien e zezë të kokës së peshkut me shpatën e përkulur dhe gjithë skeletin e xhveshur.
Zuri të ngjitej përsëri dhe kur arriti në majë ra përmbys në dhe për ca kohë me direkun mbi sup. U përpoq të ngrihej. Por kjo ishte shumë e zorëshme dhe ai qëndroi i shtrirë me direkun mbi sup dhe vështronte rrugën. Një macë kapërceu përtej duke shkuar në punën e saj dhe plaku e ndoqi me sy. Pastaj përsëri vështroi rrugën.
Më në fund e shtyu direkun nga supi në tokë dhe u ngre. Ngriti direkun dhe e vuri në sup dhe zuri të ecte përsëri në rrugë. Ju desh të çlodhej në tokë pesë herë para se të arrinte në kasolle.
Hyri brenda dhe mbështeti direkun në mur. Në errësirë gjeti shishen me ujë dhe piu. Pastaj ra në shtrat. Mbuloi me batanie supet dhe pastaj shpinën dhe këmbët dhe fjeti me fytyrën përmbys mbi gazetat me krahët e shtrirë dhe pëllëmbët e duarve të hapura.
Ai po flinte kur djali zgjati kokën tek dera në mëngjez. Frynte kaq shumë erë sa që barkat nuk kishin dalë në det dhe djalit i kish dalë gjumi vonë dhe ahere erdhi tek kasollja e plakut siç vinte çdo mëngjez. Djali e pa që plaku merrte frymë dhe pastaj pa duart e plakut dhe zuri të qajë. Doli pa bërë zhurmë që të sillte pak kafe dhe gjithë rrugës qau.

Rreth barkes ishin mbledhur shume peshkatare që vështronin atë që ishte lidhur përbri saj dhe njeri kishte hyrë në ujë, me pantallona të përveshura dhe po maste gjatësinë e skeletit.
Djali nuk zbriti poshtë. Ai kishte qenë në breg më përpara dhe njëri nga peshkatarët i kish thënë se do të kujdesej për barkën në vend të tij.
- Si është? thërriti njeri nga peshkatarët.
- Po fle, tha djali. Atij aq i bënte që e shikonin duke qarë.
Mos e shqetësojë njeri.
- Nga hunda deri tek bishti është tetëmbëdhjetë këmbë, thirri që përtej peshkatari që e kish matur.
- E besoj, tha djali.
Ai shkoi në Terracë dhe kërkoi një kafe.
- Te nxehtë dhe me shumë qumësht dhe sheqer.
- Ndonjë gjë tjetër?
- Jo. Me vone do të shoh se ç'mund te hajë.
- Ç'peshk që ish, tha i zoti i Terracës. I tillë peshk s'është parë këtu ndonjëherë. Por edhe ti kape dje dy peshq të mirë.
- Në djall të vejë peshku im, tha djali dhe zuri të qajë përsëri.
- Do të pish ndonjë gjë? e pyeti i zoti i Terracës.
- Jo, tha djali. Thuaj atyre që mos ta shqetësojnë Santjagon. Unë do kthehem prapë.
- I thuaj se me ka ardhur keq.
- Faleminderit, tha djali.
Djali e solli kutinë e konservës të mbushur me kafe të nxehtë tek kasollja e plakut dhe u ul pranë tij duke pritur që të zgjohej. Një herë ju duk se plaku po zgjohej. Por plaku ra prapë n gjumë të rëndë dhe djali shkoi përtej rrugës që të kërkonte ca dru hua për të ngrohur kafenë.
Më në fund plaku u zgjua.
- Mos u ngre, i tha djali. Pije këtë. Djali i hodhi ca kafe në gotë. Plaku e mori dhe e piu.

- Ata më mposhtën, Manolin, tha. Ata më mposhtën vërtet.
- Ai nuk të mposhti dot. Peshku nuk të mposhti.
- Po. shtë e vrtetë. Kjo ndodhi më vonë.
- Pedrikua po kujdeset për barkën dhe takëmet. Ç'do ta bësh kokën e peshkut?
- Le ta presë Pedrikua ta përdorë për rjetat.
- Po shpatën?
- Mere për kujtim po ta duash.
- E dua, tha djali. Tana ne mund të bëjmë planet tona për më vonë.
- A më kërkuan?
- Natyrisht. Me barkat e rojeve bregdetare dhe me aeroplana.
- Oqeani është shumë i madh dhe barka e vogël dhe është zor ta shikosh, tha plaku. Ai vuri re se sa kënaqësi ishte kur mund te bisedoje me nje njeri ne vënd qe te fliste vetëm me veten dhe me detin.
- Më mori malli për ty, tha plaku. Ke kapur gjë?
- Një peshk diten e parë. Një ditën e dytë dhe dy të tretën.
- Shumë mirë.
- Tani do të peshkojmë përsëri bashkë.
- Jo. Unë s'kam fat. S'kam më fat.
- Në djall të vejë fati, tha djali. Të sjell unë fat.
- Ç'do të thotë familja jote?
- Aq më bën. Dje kapa dy peshq. Por ne do të peshkojmë bashkë tani që unë të mësoj akoma shumë gjëra.
- Ne duhet t gjejm një fuzhnjë të mirë dhe ta mbajmë gjithënjë në barkë. Thikën mund t'ja bëjmë nga balestrat e ndonjē Fordi të vjetër. Mund ta mprehim në Guanabakoa. Duhet të jetë i mprehtë por jo i kalitur që të mos thyhet. Thika ime u thye.
- Do të gjej një thikë tjetër dhe do ta mpreh balestrën. Sa ditë akoma do të fryjë brisa e fortë?

- Ndoshta dy, ndoshta tre.
- Do t'i bëj të gjitha në rregull, tha djali. Ti shëroi duart e tua, o plak.
- E di se si të kujdesem për to. Natën pështyva diçka të çuditëshme dhe ndjeva se diçka m'u thye ktu në gjoks.
- Shëroje edhe këtë, tha djali. Shtriu, o plak dhe unë do të të sjell këmishën tënde të pastër. Dhe diçka për të ngrënë.
- Sill dhe ca gazeta të kohës që nuk isha këtu, tha plaku.
- Ti duhet të marrësh veten sa më shpejt sepse kam shumë gjëra akoma për të mësuar dhe ti mund të m'i mesosh të gjiitha. U mundove shumë?
- Shumë, tha plaku.
- Do të sjell bukë dhe gazeta, tha djali. Çlodhu mirë, o plak. Do të sjell ndonjë gjë nga farmacia për duart e tua.
- Mos harro t'i thuash Pedrikos të marrë kokën e peshkut.
- Jo. Nuk harroj.

Kur djali doli nga dera dhe shkoi poshtë shkëmbit të vjetër prej korali, ai qau përsëri.

Atë mbasdite në Terracë erdhi një grup turistësh dhe duke vështruar poshtë ujët, midis gotave bosh të birrave dhe meduzave të ngordhura, një grua pa një kurriz të gjatë të bardhë me një bisht të madh në fund, që lëkundej e ngrihej nga batica ndërsa era e lindjes ngrinte papushim dallgë të mëdha në të hyrë të gjirit.

- Ç'është kjo? pyeti ajo një kamarier dhe tregoi skeletin e gjatë të peshkut të madh që tani s'ishte veç një plaçkë që priste ta merrte zbatica.
- Tiburon, tha kamarjeri! I peshkaqenit. Ai deshi t'i tregonte se ç'kishte ngjarë.
- Nuk e dija që peshkaqenët kanë bishta kaq të bukur dhe të përkulur kaq hijshëm.
- Edhe unë s'e dija, tha shoqëruesi i saj. Në kasollën e tij, mbi rrugë, plaku po flinte përsëri. Ai akoma flinte përmbys dhe djali qe ulur pranë tij dhe e ruante. Plaku shihte në ëndër luanë.

PLAKU DHE DETI

Ernest Heminguej

Plaku i vjetër Santiago ka dalë në det vetëm, siç ka bërë prej ditesh, në kërkim të peshkut që do t'i sjellë fat. Pas një pritjeje të gjatë e të vetmuar, ai kap më në fund një peshk të madh, më të madh se cdo gjë që ka zënë ndonjëherë. Por beteja e vërtetë sapo fillon.

Një histori e thjeshtë në dukje, por e thellë në kuptim, për forcën e njeriut përballë natyrës, dinjitetin në humbje dhe lavdinë e këmbënguljes.

"Njeriu nuk është bërë për t'u mundur.
Njeriu mund të shkatërrohet, por nuk mund të mundet."